

Ársreikningur 2016

B-deild LSR

Lífeyrissjóður starfsmanna ríkisins

Engjateigi 11

105 Reykjavík

430269-6669

Skýrsla stjórnar og framkvæmdastjóra.....	2-5
Áritun óháðs endurskoðanda.....	6
Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris.....	8
Efnahagsreikningur.....	9
Sjóðstreymi.....	12
Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu samtryggingardeildar.....	11
Skýringar.....	12-36
Kennitölur - Fimm ára yfirlit.....	37
Viðauki I - Deildaskipt yfirlit LSR.....	39

Skýrsla stjórnar og framkvæmdastjóra

Starfsemi sjóðsins

B-deild LSR starfar samkvæmt lögum nr. 1/1997 um LSR, lögum nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða, samþykktum sem settar hafa verið um starfsemi sjóðsins og öðrum reglum sem um lífeyrissjóði gilda. Stjórnin hefur einnig samþykkt margvíslegar reglur sem gilda í starfsemi sjóðsins. Hlutverk sjóðsins er:

- Að greiða sjóðfélögum lífeyri.
- Að tryggja sjóðfélaga fyrir tekjumissi í kjölfar örorku og stuðla að fjárhagslegu öryggi maka og barna við andlát sjóðfélaga.
- Að taka við iðgjöldum og varðveita upplýsingar um réttindi sjóðfélaga.
- Að ávaxta fjármuni sjóðsins með sem bestum hætti með hliðsjón af fjárfestingarstefnu og að teknu tilliti til áhættu.

LSR er starfræktur í þremur deildum og er hver deild með aðskilinn fjárhag. Deildir sjóðsins eru: A-deild, B-deild og Séreign LSR. Fyrir árið 2016 er í fyrsta sinn gerður ársreikningur fyrir hverja deild LSR fyrir sig í stað eins ársreiknings fyrir LSR í heild sinni. Deildaskipt yfirlit LSR er að finna í viðauka I.

Nýjar reglur um ársreikninga lífeyrissjóða

Ársreikningur þessi er gerður samkvæmt nýjum reglum Fjármálaeftirlitsins (FME) nr. 335/2015 um ársreikninga lífeyrissjóða sem koma nú til framkvæmda í fyrsta sinn við gerð ársreiknings fyrir árið 2016. Samanburðarfjárhæðum hefur verið breytt til samræmis. Heildaráhrif breytinganna eru að hrein eign sjóðsins m.v. árslok 2015 hækkar um 3.405 milljónir kr. Áhrif á nafnávöxtun á árinu 2016 er 1,57% til hækkunar. Frekari upplýsingar um áhrif breytinganna er að finna í skýringum 2.2 og 18.

Eignir og ávöxtun

Hrein eign til greiðslu lífeyris nam 208.695 milljónum kr. í árslok 2016 samanborið við 229.582 milljónir kr. árið áður.

Nafnávöxtun á árinu 2016 var 0,8% sem samsvarar -1,2% raunávöxtun. Hrein raunávöxtun, þ.e. raunávöxtun þegar rekstrarkostnaður hefur verið dreginn frá hreinum fjárfestingartekjum var -1,5%. Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára er 6,3%, síðustu 10 ára 0,7% og síðustu 20 ár hefur meðaltalið verið 3,5%.

Iðgjaldagreiðslur og fjöldi sjóðfélaga

Á árinu 2016 námu lögbundin iðgjöld 2.147 milljónir kr. samanborið við 2.260 milljónir kr. árið áður. Virkir sjóðfélagar, þ.e. sjóðfélagar sem greiða iðgjöld til sjóðsins að meðaltali í hverjum í mánuði, voru 2.683 á árinu 2016 samanborið við 3.076 á árinu 2015. Í árslok 2016 áttu 36.214 sjóðfélagar réttindi hjá sjóðnum.

Innborganir ríkissjóðs inn á skuldbindingar

Innborganir ríkissjóðs inn á skuldbindingar sínar við sjóðinn í formi viðbótariðgjalda námu 2.372 milljónum kr. á árinu 2016 á móti 1.332 milljónum kr. árið áður. Á árinu 2016 samdi ríkissjóður við nokkra launagreiðendur um yfirtöku á skuldbindingum að fjárhæð 11.576 milljónir kr. Á móti yfirtöku ríkissjóðs á skuldbindingum var 699 milljónum kr. ráðstafað af inneign þeirra launagreiðenda sem að samningunum komu vegna viðbótariðgjalda fyrri ára.

Eignir sjóðsins, aðrar en þær sem ríkissjóður hefur greitt inn aukalega, voru uppnar undir lok árs 2015. Greiðslur úr sjóðnum eru því alfarið fjármagnaðar af inneign ríkissjóðs. Á árinu 2016 var gengið á inneign ríkissjóðs sem nemur 20,6 milljörðum kr. til að greiða lífeyri. Eignir sjóðsins voru 208,7 milljarðar kr. í árslok 2016, þar af var inneign ríkissjóðs 207,8 milljarðar kr. og inneign annarra launagreiðenda 0,9 milljarðar kr.

Lífeyrisgreiðslur og fjöldi lífeyrisþega

Á árinu 2016 námu greiðslur til lífeyrisþega 38.239 milljónum kr. samanborið við 32.717 milljónir kr. árið áður. Meðalfjöldi lífeyrisþega var 14.212 á árinu 2016 samanborið við 13.534 á árinu 2015. Endurgreiðslur launagreiðenda á lífeyrisgreiðslum námu 14.896 milljónum kr. á árinu 2016 og var endurgreiðsluhlutfallið 39,2% á móti 36,7% árið áður.

Skýrsla stjórnar og framkvæmdastjóra

Fjárfestingartekjur og rekstrarkostnaður

Hreinar fjárfestingartekjur voru neikvæðar sem nemur 1.598 milljónum kr. samanborið við 17.132 milljónir kr. árið áður. Rekstrarkostnaður sjóðsins, þ.e. skrifstofu- og stjórnunarkostnaður nam 463 milljónum kr. samanborið við 438 milljónir kr. árið áður. Rekstrarkostnaður í hlutfalli af meðalstöðu eigna var 0,21% samanborið við 0,20% árið áður. Stöðugildi LSR voru 49,3 á árinu 2016 og hlutdeild B-deildar voru 26,3 stöðugildi. Hlutdeild B-deildar í launakostnaði LSR nam 230 milljónum kr. af heildarfjárhæð launa og 52 milljónum kr af launatengdum gjöldum. Sjá má nánari upplýsingar í skýringu 7.

Tryggingafræðileg úttekt

Áfallin skuldbinding sjóðsins í árslok 2016 var 761,7 milljarðar kr. og hækkaði um 9,4% á árinu. Samkvæmt útreikningi tryggingastærðfræðings eiga launagreiðendur að standa undir 382,8 milljörðum kr. af skuldbindingum sjóðsins með greiðslu lífeyrishækkana. Skuldbindingar sem sjóðurinn á sjálfur að standa undir eru því 378,8 milljarðar kr. Samkvæmt efnahagsreikningi var hrein eign sjóðsins til greiðslu lífeyris í árslok 208,7 milljarðar kr. og endurmetin hrein eign hans var 210 milljarðar kr. Nánari upplýsingar um tryggingafræðilega stöðu má sjá í sérstöku yfirliti og í skýringu 15.

Stjórnarhættir og áhættustýring

LSR leggur áherslu á góða stjórnarhætti. Í stefnuyfirlýsingu sjóðsins segir; LSR tileinkar sér ábyrga starfshætti, með vönduð vinnubrögð, fagmennsku og frumkvæði að leiðarljósi. Sjóðurinn leggur áherslu á fyrirmyndarþjónustu og öflugla upplýsingatækni. Þannig verður LSR traustur lífeyrissjóður og sjóðfélögum örugg samfylgd.

Stjórn sjóðsins er skipuð átta einstaklingum. Fjármála- og efnahagsráðherra skipar fjóra stjórnarmenn, stjórn BSRB skipar tvo, stjórn BHM einn og stjórn KÍ einn. Stjórnin ber ábyrgð á starfsemi sjóðsins í samræmi við lög um lífeyrissjóði, reglugerðir settar samkvæmt þeim og samþykktir sjóðsins.

Stjórnin ræður framkvæmdastjóra, ákveður laun hans, gengur frá starfslýsingu hans og setur honum erindisbréf. Framkvæmdastjóri annast daglegan rekstur sjóðsins í umboði stjórnar.

Endurskoðunarnefnd er undirnefnd stjórnar og er hún skipuð til eins árs í senn. Hún starfar í samræmi við IX. kafla laga um ársreikninga nr. 3/2006. Nefndin hefur eftirlit með vinnuferli við gerð reikningsskila, tilhögun innra eftirlits og aðferðum við áhættumat í því skyni að auka trúverðugleika í starfsemi sjóðsins.

Stjórn LSR hefur samþykkt sérstaka stjórnarháttayfirlýsingu og er henni ætlað að styðja við góða og ábyrga stjórnarhætti. Með góðum stjórnarháttum í starfsemi LSR er lagður grunnur að traustum samskiptum stjórnenda og starfsmanna sjóðsins við sjóðfélaga, launagreiðendur og ábyrgðaraðila sjóðsins. Með góðum stjórnarháttum er stuðlað að gagnsæi í starfsemi sjóðsins. Við mótum stjórnarhátta hafa stjórnendur og stjórn sjóðsins litið til og haft til hliðsjónar almennt viðurkennd sjónarmið og leiðbeiningar um góða stjórnarhætti fyrirtækja.

Stjórn LSR hefur jafnframt sett sér sérstakar starfsreglur. Í starfsreglunum er fjallað um starfsemi, skipan og verksvið stjórnar. Í starfsreglunum er m.a. litið til samþykktar sjóðsins og laga nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða. Sérstaklega er litið til þeirra ákvæða er lúta að stjórnarháttum lífeyrissjóða og hæfi. Stjórnarháttayfirlýsingin og starfsreglur stjórnar eru aðgengilegar á vef sjóðsins ásamt fleiri innri reglum sem sjóðurinn hefur sett sér. Hér að neðan er að finna yfirlit yfir helstu reglur, leiðbeiningar og gögn um stjórnarhætti sem lífeyrissjóðurinn fylgir. Neðangreindur listi er þó ekki tæmandi heldur settur fram til upplýsinga. Lög, reglur og leiðbeinandi tilmæli FME eru m.a. aðgengileg á vef FME.

Lög:

- Lög nr. 1/1997 um LSR.
- Lög nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða.

Reglugerðir og reglur:

- Reglur um ársreikninga lífeyrissjóða nr. 335/2015.
- Reglur um framkvæmd hæfismats framkvæmdastjóra og stjórnarmanna lífeyrissjóða nr. 180/2013.
- Reglur um endurskoðunardeildir og sjálfstætt starfandi eftirlitsaðila lífeyrissjóða nr. 577/2012.
- Reglugerð um fjárfestingarstefnu og úttekt á ávöxtun lífeyrissjóða og vörsluaðila séreignarsparnaðar nr. 916/2009.
- Reglugerð um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða nr. 391/1998.

Skýrsla stjórnar og framkvæmdastjóra

Leiðbeinandi tilmæli FME:

- Leiðbeinandi tilmæli um upplýsingakerfi eftirlitsskyldra aðila nr. 2/2014.
- Leiðbeinandi tilmæli um útvistun hjá eftirlitsskyldum aðilum nr. 6/2014.
- Leiðbeinandi tilmæli um áhættustýringu (eftirlitsskerfi) samtryggingadeilda lífeyrissjóða nr. 1/2013.
- Leiðbeinandi tilmæli um áhættustýringu (eftirlitsskerfi) vörsluaðila séreignarsparnaðar nr. 2/2013.
- Leiðbeinandi tilmæli um hæfi lykilstarfsmanna nr. 3/2010.

Innri reglur LSR:

- Hluthafastefna LSR.
- Reglur LSR um hlutverk stjórnar, framkvæmdastjóra og annarra starfsmanna við ávöxtun eigna sjóðsins.
- Reglur um upplýsingagjöf til stjórnar LSR um rekstur.
- Samþykktir LSR.
- Siða- og samskiptareglur LSR.
- Starfsreglur endurskoðunarnefndar.
- Starfsreglur stjórnar LSR.
- Stjórnarháttayfirlýsing LSR.
- Verklagsreglur LSR um verðbréfavíðskipti lífeyrissjóðsins, stjórnar hans og starfsmanna.
- Verklagsreglur um hæfi lykilstarfsmanna LSR.

Stjórn sjóðsins setur fjárfestingastefnu fyrir sjóðinn en í henni eru tilgreindar megináherslur sem unnið er eftir við ávöxtun á fjármunum hans. Þá hefur stjórn sjóðsins samþykkt áhættustefnu en áhættustýring hjá sjóðnum byggir á framangreindum leiðbeinandi tilmælum FME. Markmið áhættustefnunnar er að auka öryggi í starfsemi sjóðsins með því að greina, fylgjast með og takmarka áhættu í rekstri sjóðsins. Áhættan nær bæði til atvika sem lúta að eignum og skuldbindingum sjóðsins sem og rekstrarlegum þáttum. Nánari umfjöllun um áhættuþætti sem hafa verið skilgreindir í starfsemi sjóðsins, áhættustýringu og áhættustefnu má sjá í skýringu 17.

Áhættustefnan er eitt af lykilverkfærum stjórnar við að uppfylla skyldur sínar gagnvart sjóðnum. Henni er beitt samhliða fjárfestingarstefnu sjóðsins og stuðlar hún að því að lífeyrissjóðurinn nái settum markmiðum með ásættanlegri áhættu í starfsemi sinni með kerfisbundnum og öguðum vinnubrögðum.

Eitt af verkefnum stjórnar er að móta innra eftirlit lífeyrissjóðsins og skjalfesta eftirlitsferla. Allir helstu ferlar í starfsemi hafa verið skjalfestir og hlutverk skilgreind. Lögð er áhersla á að greina helstu áhættuþætti og hefur sjóðurinn innleitt virkt eftirlit til að draga úr áhættu og villum.

Ófjárhagslegar upplýsingar

Í júní 2016 samþykkti Alþingi töluverðar breytingar á lögum um ársreikninga. Lagabreytingarnar gilda með afturvirkum hætti frá og með 1. janúar 2016. Meðal lagabreytinganna er krafa um að í yfirliti með skýrslu stjórnar tiltekinna félaga skuli fylgja upplýsingar sem nauðsynlegar eru til að leggja mat á þróun, umfang, stöðu og áhrif sjóðsins í tenglum við umhverfis-, félags- og starfsmannamál. Jafnframt skal gera grein fyrir stefnu sjóðsins í mannréttindamálum og hvernig hann spornar við spillingar- og mútumálum. Hafi sjóðurinn ekki stefnu í tengslum við eitt eða fleiri mál samkvæmt lögunum skal gera skýra og rökstudda grein fyrir því í yfirlitinu. Sjóðurinn telst eining tengd almannahagsmunum og fellur undir fyrrnefndar kröfur um upplýsingagjöf sem koma til vegna innleiðingar á tilskipun Evrópusambandsins. Þess má geta að fyrir félög í aðildarríkjum Evrópusambandsins gildir ákvæðið frá og með árinu 2017. Vegna þess skamma tíma sem leið frá lagabreytingunum til loka reikningsárs hefur sjóðnum ekki reynst unnt að innleiða þetta ákvæði. Innleiðing mun eiga sér stað á árinu 2017 og fyrrgreindar upplýsingar munu verða birtar í næsta ársreikningi sjóðsins.

Væntanleg þróun sjóðsins og framtíðarhorfur

Stærsta óvissuatriðið sem snýr að sjóðnum er fjármögnun á skuldbindingum hans til framtíðar en ljóst er að eignir hans munu verða uppurnar mörgum árum áður en skuldbindingar hafa verið greiddar að fullu. Ríkissjóður hefur sett fram áætlun næstu 5 árin um að hefja aftur greiðslur inn á skuldbindingar sínar við sjóðinn sem er skref í rétta átt.

Útstreymi í formi lífeyrisgreiðslna er verulega umfram innborganir til sjóðsins. Það hefur því þurft að selja verðbréf til að fjármagna lífeyrisgreiðslur. Þetta hefur fyrst og fremst verið gert með sölu innlendra verðbréfa og hefur því hlutfallslegt vægi erlendra verðbréfa aukist.

Skýrsla stjórnar og framkvæmdastjóra

Stjórn LSR og framkvæmdastjóri staðfesta hér með ársreikning sjóðsins með undirskrift sinni.

Reykjavík 5. apríl 2017

Í stjórn LSR

Þórveig Þormóðsdóttir, formaður stjórnar

Gunnar Björnsson, varaformaður stjórnar

Árni Stefán Jónsson

Áslaug María Friðriksdóttir

Guðrún Ögmundsdóttir

Unnur Pétursdóttir

Viðar Helgason

Þórður Á. Hjaltested

Framkvæmdastjóri

Haukur Hafsteinsson

Áritun ríkisendurskoðanda

Til stjórnar og sjóðfélaga Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins

Álit

Við höfum endurskoðað meðfylgjandi ársreikning B-deildar LSR fyrir árið 2016. Ársreikningurinn hefur að geyma skýrslu stjórnar, yfirlit yfir breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris, efnahagsreikning, yfirlit um sjóðstreymi, yfirlit um tryggingafræðilega stöðu B-deildar LSR, upplýsingar um mikilvægar reikningskilaaðferðir og aðrar skýringar.

Við staðfestum að samkvæmt okkar bestu vitund eru í skýrslu stjórnar veittar þær upplýsingar sem þar ber að veita í samræmi við lög um ársreikninga og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða og koma ekki fram í skýringum.

Það er álit okkar að ársreikningurinn gefi glögga mynd af efnahag B-deildar LSR og tryggingafræðilegri stöðu 31. desember 2016, afkomu hennar og breytingu á handbæru fé á árinu 2016, í samræmi við lög um ársreikninga og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða.

Grundvöllur fyrir álit

Endurskoðað var í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla. Ábyrgð okkar samkvæmt þeim stöðlum er nánar lýst í kaflanum um ábyrgð endurskoðanda. Við erum óháð B-deild LSR og höfum unnið í samræmi við settar siðareglur fyrir endurskoðendur á Íslandi. Við teljum að við endurskoðunina hafi verið aflað nægilegra og viðeigandi gagna til að undirbyggja álit okkar.

Ábyrgð stjórnar og framkvæmdastjóra á ársreikningnum

Stjórn og framkvæmdastjóri (hér eftir nefnd stjórnendur) eru ábyrg fyrir gerð og framsetningu ársreikningsins í samræmi við lög um ársreikninga og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða. Stjórnendur eru einnig ábyrgir fyrir því innra eftirliti sem nauðsynlegt er að sé til staðar við gerð og framsetningu ársreikningsins, þannig að hann sé án verulegra annmarka, hvort sem er vegna sviksemi eða mistaka.

Við gerð ársreikningsins eru stjórnendur ábyrgir fyrir mati á rekstrarhæfi sjóðsins og almennt er gengið út frá rekstrarhæfi við samningu ársreiknings. Ef vafi leikur á rekstrarhæfi skal gerð grein fyrir því í ársreikningnum með viðeigandi skýringum.

Stjórn og endurskoðunarnefnd skulu hafa eftirlit með gerð og framsetningu ársreikningsins.

Ábyrgð endurskoðanda á endurskoðun ársreikningsins

Markmið okkar er að afla nægjanlegrar vissu um að ársreikningurinn sé án verulegra annmarka, hvort sem er af völdum sviksemi eða mistaka og að gefa út áritun sem felur í sér álit okkar.

Nægjanlega vissa er mikið öryggi en ekki trygging þess að endurskoðun sem framkvæmd er í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla muni uppgötva allar verulegar skekkjur séu þær til staðar. Skekkjur geta orðið vegna mistaka eða sviksemi og eru álitnar verulegar ef þær gætu haft áhrif á fjárhagslega ákvarðanatöku notenda ársreikningsins, einar og sér eða samanlagðar.

Endurskoðun okkar er í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla og hún byggir á faglegri dómgreind og gagnrýni. Í því felst að okkur ber að:

- Greina og meta hættuna á verulegri skekkju í ársreikningnum, hvort sem er vegna mistaka eða sviksemi, skipuleggja og framkvæma endurskoðunaraðgerðir til að bregðast við þeirri hættu og afla endurskoðunargagna sem eru nægjanleg og viðeigandi til að undirbyggja álit okkar. Hættan á að uppgötva ekki verulega skekkju vegna sviksemi er meiri en að uppgötva ekki skekkju vegna mistaka, þar sem sviksemi getur falið í sér samsæri, fölsun, misvísandi framsetningu ársreiknings, að einhverju sé viljandi sleppt eða að farið sé framhjá reglum innra eftirlits.
- Afla skilnings á innra eftirliti í þeim tilgangi að skipuleggja viðeigandi endurskoðunaraðgerðir.
- Meta hvort reikningskilaaðferðir og reikningshaldslegt mat stjórnenda ásamt tengdum skýringum séu viðeigandi.
- Meta forsendu stjórnenda á rekstrarhæfi og meta á grundvelli endurskoðunarinnar hvort verulegur vafi leiki á rekstrarhæfi eða hvort aðstæður séu til staðar sem gætu valdið verulegum efasemdum um rekstrarhæfi. Ef við teljum að verulegur vafi leiki á rekstrarhæfi ber okkur að vekja sérstaka athygli á viðeigandi skýringum ársreikningsins í áritun okkar. Ef slíkar skýringar eru ófullnægjandi þurfum við að víkja frá fyrirvaralausri áritun. Niðurstaða okkar byggir á endurskoðunargögnum sem aflað er fram að dagsetningu áritunar okkar. Engu að síður geta atburðir eða aðstæður í framtíðinni valdið óvissu um rekstrarhæfi sjóðsins.

Áritun ríkisendurskoðanda

- Meta í heild sinni hvort ársreikningurinn gefi glögga mynd af undirliggjandi viðskiptum og atburðum, leggja mat á framsetningu, uppbyggingu og innihald, þar með talið skýringar með tilliti til glöggrar myndar.

Við upplýsum stjórn og endurskoðunarnefnd um áætlað umfang og tímasetningu endurskoðunarinnar og verulega annmarka á innra eftirliti og önnur mikilvæg atriði sem koma upp við endurskoðun okkar.

Við höfum afhent stjórn og endurskoðunarnefnd yfirlýsingu þess efnis að við uppfyllum ákvæði siðareglna er varðar óhæði.

Ríkisendurskoðun, 5. apríl 2017

Sveinn Arason
Ríkisendurskoðandi

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris árið 2016

	Skýr.	2016	2015
Iðgjöld			
Iðgjöld sjóðfélaga		542.032	579.719
Iðgjöld launagreiðenda		1.605.280	1.680.404
Réttindaflutningar og endurgreiðslur		(406)	238
Lífeyrishækkunar		14.985.677	12.001.539
Framlag ríkisins til jöfnunar á örorkubyrði		109.511	98.933
Uppgjör og innborganir vegna skuldbindinga	3	2.207.829	1.453.732
		<u>19.449.923</u>	<u>15.814.565</u>
Lífeyrir			
Heildarfjárhæð lífeyris	4.1	38.238.582	32.717.039
Beinn kostnaður vegna örorkulífeyris	4.2	26.785	31.776
		<u>38.265.367</u>	<u>32.748.814</u>
Hreinar fjárfestingartekjur			
Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	5.1	(7.327.017)	9.649.945
Hreinar tekjur af skuldabréfum	5.2	5.838.600	7.456.617
Vaxtatekjur af handbæru fé		(26.762)	204.813
Vaxtatekjur af iðgjöldum og öðrum kröfum		45.368	17.494
Fjárfestingargjöld	6	(128.309)	(196.474)
		<u>(1.598.120)</u>	<u>17.132.394</u>
Rekstrarkostnaður			
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	7	463.433	437.612
Önnur gjöld		10.220	0
		<u>473.653</u>	<u>437.612</u>
Breyting á hreinni eign til greiðslu lífeyris		(20.887.216)	(239.468)
Hrein eign frá fyrra ári		<u>229.582.048</u>	<u>229.821.515</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris í árslok		<u>208.694.832</u>	<u>229.582.048</u>

Efnahagsreikningur 31. desember 2016

	Skýr.	2016	2015
Eignir			
Fjárfestingar	10,17		
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	8	105.401.729	116.829.922
Skuldabréf	9	95.672.037	102.453.329
Fullnustueignir		57.097	64.555
		<u>201.130.863</u>	<u>219.347.806</u>
Kröfur			
Kröfur á launagreiðendur	11	1.950.315	1.170.480
Aðrar kröfur		1.615	5.904
		<u>1.951.929</u>	<u>1.176.384</u>
Ýmsar eignir			
Varanlegir rekstrarfjármunir	12	18.347	22.432
Handbært fé		7.526.547	10.691.965
		<u>7.544.894</u>	<u>10.714.397</u>
	Eignir samtals	<u>210.627.687</u>	<u>231.238.587</u>
Skuldir			
Áfallin lífeyrisskuldbinding	13	133.170	114.067
Aðrar skuldir	14	1.799.685	1.542.472
	Skuldir samtals	<u>1.932.855</u>	<u>1.656.539</u>
		<u>208.694.832</u>	<u>229.582.048</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris í árslok		<u><u>208.694.832</u></u>	<u><u>229.582.048</u></u>
Eignir utan efnahagsreiknings			
Krafa á launagreiðendur skv. 33. gr. laga nr. 1/1997	16.1	382.841.994	343.034.541
Skuldbindingar utan efnahags	16.2		
Aðrar skýringar	18-19		
Kennitölur	20		

Sjóðstreymi árið 2016

	2016	2015
Inngreiðslur		
Iðgjöld	18.670.139	15.221.378
Innborgaðar vaxtatekjur af handbæru fé og kröfum	318.420	189.030
Aðrar inngreiðslur	36.719	47.454
	<u>19.025.278</u>	<u>15.457.862</u>
Útgreiðslur		
Lífeyrir	37.975.498	32.418.073
Rekstrarkostnaður	491.850	425.186
Fjárfesting í rekstrarfjármunum	1.864	2.686
Aðrar útgreiðslur	136.520	206.693
	<u>38.605.731</u>	<u>33.052.638</u>
Nýtt ráðstöfunarfé til fjárfestinga	<u>(19.580.453)</u>	<u>(17.594.777)</u>
Fjárfestingarhreyfingar		
Innborgaðar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	630.843	766.124
Keyptir eignarhlutir í félögum og sjóðum	(8.758.235)	(3.474.308)
Seldir eignarhlutir í félögum og sjóðum	12.055.228	12.625.512
Afborganir höfuðstóls og vaxta skuldabréfa	13.304.542	14.768.891
Keypt skuldabréf	(4.916.625)	(3.108.766)
Seld skuldabréf	4.391.637	29.648
Yfirteknar fullnustueignir	(178.188)	(76.605)
Seldar fullnustueignir	187.670	117.207
Innborgaðar tekjur vegna fullnustueigna	2.405	1.276
Gjöld vegna fullnustueigna	(4.430)	(2.257)
	<u>16.714.850</u>	<u>21.646.722</u>
Breyting á handbæru fé	(2.865.604)	4.051.946
Gengismunur af handbæru fé	(299.814)	24.167
Handbært fé í upphafi árs	10.691.965	6.615.852
Handbært fé í lok árs	<u><u>7.526.547</u></u>	<u><u>10.691.965</u></u>

Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu 31. desember 2016

Eignir	Skýr.	2016		
		Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris		208.694.832	0	208.694.832
Mismunur á bókfærðu verði og núvirði skuldabréfa		3.253.044	0	3.253.044
Mismunur á bókfærðu verði og matsverði skráðra hlutabréfa		(1.923.821)	0	(1.923.821)
Núvirði framtíðarfjárfestingarkostnaðar		(3.917.104)	0	(3.917.104)
Núvirði framtíðarrekstrarkostnaðar		(5.712.497)	(4.932.191)	(10.644.688)
Núvirði framtíðariðgjalda		0	13.521.536	13.521.536
Eignir samtals		<u>200.394.454</u>	<u>8.589.344</u>	<u>208.983.799</u>

Skuldbindingar

Ellilífeyrir		608.628.082	29.828.901	638.456.983
Örorkulífeyrir		7.270.375	530.730	7.801.105
Makalífeyrir		145.723.774	3.408.560	149.132.335
Barnalífeyrir		44.066	0	44.066
Skuldbindingar samtals		<u>761.666.298</u>	<u>33.768.191</u>	<u>795.434.488</u>

Eignir umfram skuldbindingar	15	<u>(561.271.843)</u>	<u>(25.178.846)</u>	<u>(586.450.689)</u>
------------------------------------	----	----------------------	---------------------	----------------------

Í hlutfalli af skuldbindingum í árslok		-73,7%	-74,6%	-73,7%
--	--	--------	--------	--------

Í hlutfalli af skuldbindingum í ársbyrjun		-67,8%	-74,3%	-68,2%
---	--	--------	--------	--------

Eignir	Skýr.	2015		
		Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris		229.582.048	0	229.582.048
Mismunur á bókfærðu verði og núvirði skuldabréfa		3.047.393	0	3.047.393
Mismunur á bókfærðu verði og matsverði skráðra hlutabréfa		(465.806)	0	(465.806)
Núvirði framtíðarfjárfestingarkostnaðar		(3.088.957)	0	(3.088.957)
Núvirði framtíðarrekstrarkostnaðar		(5.221.373)	(5.403.053)	(10.624.426)
Núvirði framtíðariðgjalda		0	14.548.761	14.548.761
Eignir samtals		<u>223.853.304</u>	<u>9.145.708</u>	<u>232.999.012</u>

Skuldbindingar

Ellilífeyrir		552.841.142	31.250.785	584.091.927
Örorkulífeyrir		7.384.775	596.921	7.981.696
Makalífeyrir		135.909.491	3.771.458	139.680.948
Barnalífeyrir		47.612	0	47.612
Skuldbindingar samtals		<u>696.183.020</u>	<u>35.619.164</u>	<u>731.802.183</u>

Eignir umfram skuldbindingar	15	<u>(472.329.716)</u>	<u>(26.473.456)</u>	<u>(498.803.172)</u>
------------------------------------	----	----------------------	---------------------	----------------------

Í hlutfalli af skuldbindingum í árslok		-67,8%	-74,3%	-68,2%
--	--	--------	--------	--------

Í hlutfalli af skuldbindingum í ársbyrjun		-64,6%	-63,3%	-64,5%
---	--	--------	--------	--------

1. Almennar upplýsingar um sjóðinn

B-deild LSR starfar á grundvelli laga nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og laga nr. 1/1997 um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins. Hlutverk sjóðsins er að tryggja sjóðfélögum, eftirlifandi mökum þeirra og börnum lífeyri í samræmi við samþykktir sjóðsins og með hliðsjón af lögum um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða.

2. Reikningsskilaaðferðir

2.1 Grundvöllur reikningsskila

Ársreikningurinn er gerður í samræmi við lög nr. 3/2006 um ársreikninga og reglur Fjármálaeftirlitsins nr. 335/2015 um ársreikninga lífeyrissjóða. Hér fyrir neðan er gerð grein fyrir helstu reikningsskilaaðferðum, sem eru nokkuð breyttar frá síðasta ári, til samræmis við nýjar reglur FME um ársreikninga lífeyrissjóða sem komu til framkvæmda við gerð ársreikninga lífeyrissjóða fyrir árið 2016.

2.2 Breytingar á reikningsskilaaðferðum

Uptaka á reglum Fjármálaeftirlitsins nr. 335/2015 leiðir til breytinga á mati og framsetningu ýmissa liða reikningsskilanna. Samanburðarfjárhæðum er jafnframt breytt. Finna má nánari upplýsingar um breytingarnar og áhrif þeirra í skýringu nr. 19.

2.3 Starfrækslu- og framsetningargjaldmiðill

Ársreikningurinn er settur fram í þúsundum íslenskra króna, sem er bæði starfrækslugjaldmiðill og framsetningargjaldmiðill lífeyrissjóðsins.

2.4 Mat og ákvarðanir

Við gerð reikningsskilanna þurfa stjórnendur að meta ýmis atriði og gefa sér forsendur um mat á eignum, skuldum, tekjum og gjöldum. Þó svo mat þetta sé samkvæmt bestu vitund stjórnenda, geta raunveruleg verðmæti þeirra liða sem þannig eru metnir reynst önnur en niðurstaða samkvæmt matinu.

Mat og forsendur eru endurskoðaðar reglulega og eru áhrifin af breytingum færð á því tímabili sem breyting er gerð og jafnframt á síðari tímabilum ef breytingin hefur áhrif á þau.

Stjórnendur hafa gefið sér forsendur um og lagt reikningshaldslegt mat á eftirfarandi liði sem hafa veruleg áhrif á ársreikning lífeyrissjóðsins:

- i) Stigskipting gangvirðis, sjá skýringu 17.2.
- ii) Tryggingafræðileg staða, sjá skýringu 15.

2.5 Iðgjöld og réttindi

Iðgjald til sjóðsins er 12% af dagvinnulaunum, vaktaálagi, persónuuppbót og orlofsuppbót. Réttindi sjóðfélaga miðast við þann tíma sem greitt hefur verið í sjóðinn, ásamt starfshlutfalli. Almennur réttur til töku ellilífeyris er við 65 ára aldur. Sjóðfélaga er þó heimilt að hefja töku lífeyris fyrr ef samanlagður sjóðfélagaaldur hans og lífaldur er 95 ár eða meira (95 ára regla), en þó aldrei fyrr en hann er orðinn 60 ára.

Lífeyrir reiknast sem hlutfall af launum við starfslok eða í ákveðnum tilvikum af launum vegna 10 ára í hærra launuðu starfi. Eftir það taka lífeyrisgreiðslur mið af dagvinnulaunum eftirmanns í starfi eða breytingum sem verða að meðaltali á föstum launum opinberra starfsmanna fyrir dagvinnu, samkvæmt svokallaðri meðaltalsreglu.

2.6 Hreinar fjárfestingartekjur

Undir þennan lið eru færðar allar fjárfestingartekjur sjóðsins að frádregnum öllum fjárfestingargjöldum.

Viðskipti í öðrum myntum en íslenskum krónum eru umreiknuð yfir í íslenskar krónur á gengi viðskiptadags. Gengismunur sem myndast við greiðslu og innheimtu krafna er færður í yfirliti um breytingu á hreinni eign sem og áfallinn gengismunur á eignir í árslok.

a) Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum

Þessi liður samanstendur af tekjum af fjárfestingum sjóðsins í hlutabréfum og hlutdeildarskírteinum, að frádregnum gjöldum vegna slíkra fjárfestinga annarra en gjalda sem greint er frá í skýringu nr. 6 um fjárfestingargjöld.

Undir þennan lið falla arðgreiðslur, söluhagnaður og sölutap, sem og breytingar á gangvirði.

Arðstekjur eru tekjufærðar þegar ákvörðun aðalfundar um arðgreiðslu í viðkomandi félögum liggur fyrir. Í skýringu 5.1 má sjá breytingar á gangvirði 20 stærstu fjárfestinga sjóðsins í félögum og sjóðum.

b) Hreinar tekjur af skuldabréfum

Þessi liður samanstendur af tekjum af fjárfestingum sjóðsins í skuldabréfum, að frádregnum gjöldum vegna slíkra fjárfestinga annarra en gjalda sem greint er frá í skýringu nr. 6 um fjárfestingargjöld.

Hér eru færðar vaxtatekjur, verðbætur og lántökugjöld af sjóðfélagalánum, hagnaður og tap af sölu skuldabréfa, breytingar á gangvirði til hækkunar og lækkunar og hliðstæðar tekjur og gjöld. Hér undir er einnig færð varúðarniðurfærsla skuldabréfa vegna tapsáhættu sem er fyrir hendi á reikningsskiladegi.

c) Fjárfestingargjöld

Hér eru færð fjárfestingargjöld og þóknarir til fjármálfyrirtækja og sjóða um sameiginlega fjárfestingu vegna umsýslu og stjórnunar á fjárfestingum sjóðsins. Í skýringu nr. 6 er greint frá áætlaðri umsýsluþóknun vegna fjárfestinga sjóðsins í innlendum og erlendum verðbréfa- og framtakssjóðum.

2.7 Rekstrarkostnaður

Allur skrifstofu- og stjórnunarkostnaður lífeyrissjóðsins fellur undir rekstrarkostnað, þ.m.t. launakostnaður starfsmanna sjóðsins. Kostnaðurinn er færður til gjalda þegar hann fellur til. Sjá nánar skýringu 7.

2.8 Fjárfestingar

Fjárfestingar eru fjármálagerningar samkvæmt skilgreiningu laga um verðbréfaviðskipti nr. 108/2007. Fjárfestingar sjóðsins samanstanda af eignarhlutum í félögum og sjóðum, skuldabréfum, bundnum bankainnistæðum, fjárfestingum í íbúðarhúsnæði og öðrum fjárfestingum.

Stjórnendur ákvarða flokkun fjárfestinga þegar þær eru færðar í upphafi.

a) Matsaðferðir fjárfestinga

Fjármálagerningar, aðrir en útlán til sjóðfélaga og skuldabréf sem haldin eru til gjalddaga, eru metnir á gangvirði í samræmi við settar reikningsskilareglur. Útlán til sjóðfélaga og skuldabréfaeign, sem sjóðurinn tilgreinir að haldið verði til gjalddaga, eru færð á afskrifuðu kostnaðarverði miðað við upphaflega ávöxtunarkröfu og aðferð virkra vaxta.

Gangvirði fjármálagerninga sem skráðir eru á skipulegum verðbréfamarkaði er markaðsverð í árslok en gangvirði annarra fjárfestinga (óskráðra) í þessum flokki byggist á verðmatsaðferðum sem lýst er í skýringu 17. Í þeirri skýringu eru jafnframt upplýsingar um stigskiptingu gangvirðis samkvæmt verðmatsaðferðum.

Skýringar

---

b) Eignarhlutir í félögum og sjóðum

Eignarhlutir í félögum og sjóðum eru hlutabréf og hlutdeildarskírteini verðbréfasjóða. Þessi flokkur fjárfestinga er færður á gangvirði.

c) Skuldabréf

Undir skuldabréf eru færð öll skuldabréf, bæði verðbréf sem eru á afskrifuðu kostnaðarverði og gangvirði. Undir þennan flokk falla jafnframt útlán. Skuldabréf og útlán eru færð með áföllnum vöxtum, verðbótum og gengismun í árslok. Verðbætur miðast við viðeigandi vísitölu næsta mánaðar eftir lok reikningsárs. Í skýringu 9 er gerð nánari grein fyrir skiptingu skuldabréfa eftir reikningshaldslegri meðhöndlun.

d) Niðurfærsla skuldabréfa og útlána

Við mat á útlánnum og skuldabréfum sem færð eru á afskrifuðu kostnaðarverði er tekið tillit til þeirrar tapsáhættu sem kann að vera fyrir hendi á reikningsskiladegi í samræmi við settar reikningsskilareglur. Varúðarframlög vegna tapsáhættunnar eru færð á niðurfærslureikning sem dreginn er frá stöðu skuldabréfa og útlána til sjóðfélaga í árslok.

2.9 Kröfur

Kröfur eru færðar á gangvirði við upphaflega skráningu í bókhald. Á hverjum reikningsskiladegi eru kröfur metnar með hliðsjón af tapsáhættu og fært í afskriftarreikning samkvæmt niðurstöðu slíks mats. Afskriftin er dregin frá viðkomandi lið í efnahagsreikningi og gjaldfærð undir önnur gjöld í yfirliti um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris.

2.10 Varanlegir rekstrarfjármunir og óefnislegar eignir

Fasteignir og aðrir varanlegir rekstrarfjármunir eru færðir á kostnaðarverði að frádregnum afskriftum. Afskriftir eru reiknaðar sem fastur árlegur hundraðshluti af kostnaðarverði og greinast þannig:

- i) Fasteign 1,5%.
- ii) Innréttingar og skrifstofutæki 10-15%.
- iii) Tölvubúnaður 33,3%.

2.11 Handbært fé

Handbært fé er fært í efnahagsreikning á kostnaðarverði. Handbært fé samkvæmt sjóðstreymi samanstendur af óbundnum bankainnistæðum í íslenskum krónum og erlendum gjaldmiðlum.

2.12 Umreikningur í íslenskar krónur

Eignir í erlendri mynt eru umreiknaðar í íslenskar krónur miðað við opinbert kaupgengi Seðlabanka Íslands í árslok.

Skýringar

3. Uppgjör og innborganir vegna skuldbindinga

Greiðslur inn á lífeyrisskuldbindingar og uppgjör launagreiðenda á skuldbindingum greinist þannig:

	2016	2015
Innborganir ríkissjóðs inn á bakábyrgð vegna skuldbindinga	2.371.757	1.331.525
Uppgjör launagreiðenda á lífeyrisskuldbindingum	531.805	485.330
Viðbótarframlag ýmissa launagreiðenda, innborgun inn á skuldbindingar	3.243	13.996
Ráðstöfun viðbótariðgjalda vegna skuldbindinga	(698.976)	(377.119)
	<u>2.207.829</u>	<u>1.453.732</u>

Innborganir ríkissjóðs inn á skuldbindingar sínar við sjóðinn í formi viðbótariðgjalda námu 2.372 milljónum kr. á árinu 2016. Á árinu 2016 samdi ríkissjóður við nokkra launagreiðendur um yfirtöku á skuldbindingum að fjárhæð 11.576 milljónir kr. Á móti yfirtöku ríkissjóðs á skuldbindingum var 699 milljónum kr. ráðstafað af inneign þeirra launagreiðenda sem að samningunum komu vegna viðbótariðgjalda fyrri ára.

Vegna framangreindra samninga voru 673 milljónir kr. færðar á meðal krafna á launagreiðendur.

Uppgjör launagreiðenda á skuldbindingum sínum við sjóðinn námu 532 milljónum kr. á árinu 2016. Um var að ræða uppgjör lífeyrisskuldbindinga vegna áunninna réttinda.

4. Lífeyrir

4.1 Greiddur lífeyrir skiptist þannig:

	2016	2015
Ellilífeyrir	31.360.169	26.520.525
Örorkulífeyrir	1.009.407	962.543
Makalífeyrir	5.863.186	5.226.250
Barnalífeyrir	5.819	7.720
	<u>38.238.582</u>	<u>32.717.039</u>

4.2 Beinn kostnaður vegna örorkulífeyris:

	2016	2015
Kostnaður vegna örorkumats	2.936	2.845
Kostnaður vegna endurhæfingar	23.849	28.930
	<u>26.785</u>	<u>31.776</u>

Skýringar

5. Hreinar fjárfestingartekjur

5.1 Hreinar tekjur af eignarhlutum í innlendum félögum og sjóðum sundurliðast þannig:

	Bókfært verð 31.12.2016	Arður	Gangvirðis- breyting	Hreinar tekjur samtals 2016	Hreinar tekjur samtals 2015
Marel hf	2.974.320	24.466	(99.850)	(75.384)	1.236.921
Icelandair Group hf	2.874.564	82.110	(1.512.031)	(1.429.921)	1.809.651
Össur hf	2.814.435	13.373	(494.876)	(481.503)	737.544
Reitir fasteignafélag	2.532.074	38.452	261.119	299.571	591.674
Hagar hf	2.216.970	63.291	377.404	440.695	243.983
Eimskipafélag Íslands hf	1.315.800	33.316	335.907	369.223	35.436
N1 hf	1.092.584	29.835	430.098	459.933	204.503
HB Grandi hf	1.024.335	59.173	(563.530)	(504.358)	272.622
Siminn hf	818.104	15.574	(127.738)	(112.164)	383.555
EIK fasteignafélag hf	682.125	15.991	178.566	194.557	594.042
Aðrar eignir	5.009.214	249.987	968.865	1.218.852	679.597
	<u>23.354.524</u>	<u>625.567</u>	<u>(246.066)</u>	<u>379.501</u>	<u>6.789.528</u>

Hreinar tekjur af eignarhlutum í erlendum félögum og sjóðum sundurliðast þannig:

	Bókfært verð 31.12.2016	Áhrif gjaldmiðils	Gangvirðis- breyting	Hreinar tekjur samtals 2016	Hreinar tekjur samtals 2015
MFS FCP Global Equity	12.717.329	(1.881.762)	908.717	(973.044)	257.351.332
Vanguard Global Stock Index	10.505.608	(597.646)	(182.576)	(780.222)	175.364.047
Schroder Global Core	7.799.421	(1.097.842)	680.984	(416.858)	100.496.389
Schroder Global Quant Value	5.479.011	(757.796)	569.680	(188.116)	(218.712.174)
Morgan Stanley	5.158.954	(774.301)	(50.109)	(824.411)	148.319.333
T. Rowe Price US Large Growth	4.835.979	(732.547)	103.422	(629.125)	697.482.618
JP Morgan Funds - Global Dynamic C	3.981.505	(587.896)	43.174	(544.722)	(109.179.892)
EFG Global Equity	3.508.164	(562.664)	83.631	(479.032)	71.217.577
ETF Credit Suisse	2.730.416	(458.099)	96.361	(361.738)	117.291.578
T. Rowe Price US Small Cap Fund	2.648.361	(342.997)	340.873	(2.124)	17.995.739
Aðrar eignir	22.682.455	(3.545.708)	1.038.582	(2.507.126)	1.602.790.452
	<u>82.047.205</u>	<u>(11.339.258)</u>	<u>3.632.740</u>	<u>(7.706.518)</u>	<u>2.860.417</u>

Samtals hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum ..... (7.327.017) 9.649.945

Skýringar

5.2 Hreinar tekjur af skuldabréfum sundurliðast þannig:

Skuldabréf sem haldið er til gjalddaga

	Vaxtatekjur og verðbætur	Áhrif gjaldmiðils	Breyting á niðurfærslu	Samtals 2016	Samtals 2015
Ríkistryggð skuldabréf	1.719.670	(45.771)	0	1.673.899	3.765.550
Skuldabréf sveitarfélaga	529.594	0	0	529.594	575.887
Skuldabréf lánastofnana	49.919	0	66.450	116.369	106.695
Skuldabréf fyrirtækja	499.244	0	0	499.244	454.105
Sjóðfélagalán og önnur veðlán	1.549.760	0	40.853	1.590.614	1.643.966
	4.348.188	(45.771)	107.304	4.409.720	6.546.204

	Gangvirðis- breyting	Áhrif gjaldmiðils	Niðurfærsla	Samtals 2016	Samtals 2015
Skuldabréf færð á gangvirði					
Ríkistryggð skuldabréf	1.333.782	0	0	1.333.782	908.970
Skuldabréf lánastofnana	95.098	0	0	95.098	1.444
	1.428.880	0	0	1.428.880	910.413
Samtals tekjur af skuldabréfum	5.777.067	(45.771)	107.304	5.838.600	7.456.617

Breyting á niðurfærslu skuldabréfa greinist þannig:

	2016	2015
Niðurfærsla í ársbyrjun	3.439.994	4.058.684
Endanlega afskrifað á árinu	(2.884.842)	(537.827)
Breyting á niðurfærslu	(107.304)	(80.863)
Niðurfærsla í árslok	447.849	3.439.994

Skýringar

6. Fjárfestingargjöld

	Bein fjárfestingar- gjöld	Áætluð fjárfestingar- gjöld	Fjárfestingar- gjöld samtals
Árið 2016			
Umsýsluþóknarir:			
Vegna innlendra fagfjárfestasjóða og annarra sjóða	0	23.864	23.864
Vegna erlendra verðbréfasjóða og fjárfestingarsjóða	69.620	361.387	431.007
Vegna erlendra fagfjárfestasjóða og annarra sjóða	31.129	37.126	68.255
	100.749	422.377	523.126
Kaup- og sölupóknarir vegna verðbréfavíðskipta	11.309	0	11.309
Vörsluþóknarir	17.712	0	17.712
Önnur fjárfestingargjöld	(1.461)	0	(1.461)
	128.309	422.377	550.686
Árið 2015			
Umsýsluþóknarir:			
Vegna innlendra fagfjárfestasjóða og annarra sjóða	2.351	18.030	20.381
Vegna erlendra verðbréfasjóða og fjárfestingarsjóða	153.617	342.205	495.822
Vegna erlendra fagfjárfestasjóða og annarra sjóða	17.767	55.086	72.853
	173.735	415.321	589.056
Kaup- og sölupóknarir vegna verðbréfavíðskipta	6.685	0	6.685
Vörsluþóknarir	18.373	0	18.373
Önnur fjárfestingargjöld	(2.318)	0	(2.318)
	196.474	415.321	611.795

Bein fjárfestingargjöld námu 128,3 milljónum kr. á árinu 2016 og koma fram í yfirlit um hreina eign til greiðslu lífeyris. Því til viðbótar eru áætluð og reiknuð fjárfestingargjöld en hjá nokkrum vörslu- eða stýringaraðilum verðbréfasafna liggja kostnaðarupplýsingar ekki fyrir og er sá kostnaður því innifalinn í gengi viðkomandi sjóða. Miðað við umsamin þóknahlutföll og meðalstöðu hvers safns fyrir sig er áætlað að umsýsluþóknun til viðbótar beinum fjárfestingargjöldum hafi numið 422,4 milljónum kr. á árinu 2016.

7. Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður

	2016	2015
Laun og launatengd gjöld	594.388	514.399
Upplýsingatækni, rekstur tölvukerfa og upplýsingaveitur	152.712	134.875
Aðkeypt þjónusta og kynningarkostnaður	44.805	38.562
Fjármálaeftirlitið, eftirlitsgjald	36.158	35.519
Árgjald til Landsamtaka lífeyrissjóða og Umboðsmanns skuldara	28.433	29.944
Burðargjöld, birtingarkerfi og prentkostnaður	30.268	27.950
Afskrift fasteignar og fastafjármuna	20.225	20.510
Ýmiss skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	74.595	76.655
	981.584	878.413
Kostnaður greiddur af öðrum	(518.150)	(440.801)
Samtals skrifstofu- og stjórnunarkostnaður B-deildar LSR	463.433	437.612

Lífeyrissjóður hjúkrunarfræðinga (LH) er með útvistunarsamning við LSR sem annast allan rekstur LH, m.a. skráningu iðgjalda, ávöxtun fjármuna, bókhald, afgreiðslu lífeyris og útlána og alla aðra þjónustu við sjóðfélaga LH. LSR annast einnig ársskýrslugerð fyrir LH og öll nauðsynleg skil á gögnum til endurskoðanda. LSR sér jafnframt um öll skýrslu- og gagnaskil fyrir hönd LH til opinberra aðila, m.a. Fjármálaeftirlitsins og Seðlabanka Íslands. LH tekur þátt í sameiginlegum kostnaði LSR í samræmi við reglur sem sjóðirnir hafa undirritað sín á milli. Reglur um skiptingu kostnaðar taka líka til skiptingu sameiginlegs kostnaðar milli A-deildar, B-deildar og Séreignar LSR.

LSR heldur utan um réttindi fyrrum alþingismanna og ráðherra og annast lífeyrisgreiðslur til þeirra fyrir hönd ríkissjóðs. Þá sér LSR jafnframt um utanumhald réttinda og greiðslu eftirlauna fyrir Eftirlaunasjóð starfsmanna Útvegsbanka Íslands (ESÚÍ). Ríkissjóður og ESÚÍ taka þátt í sameiginlegum kostnaði LSR í samræmi við sérstakar reglur sem sjóðirnir hafa undirritað sín á milli.

Skipting kostnaðar niður á deildir LSR og þá sjóði og aðila sem þiggja þjónustu af LSR:

	2016	2015
B-deild LSR	463.433	437.612
A-deild LSR	410.659	344.962
Séreign LSR	9.660	8.942
Lífeyrissjóður hjúkrunarfræðinga	78.348	71.026
Ríkissjóður og ESÚÍ	19.483	15.871
	981.584	878.413

Skýringar

Heildarlaun stjórnar, endurskoðunarnefndar, framkvæmdarstjóra og lykilstarfsmanna sundurliðast þannig:

Stjórnar- og nefndarstörf:	2016	2015
Gunnar Björnsson (formaður 2016, varaformaður 2015)	3.497	2.159
Þórveig Þormóðsdóttir (varaformaður 2016, stjórnarmaður 2015)	2.623	1.439
Árni Stefán Jónsson (stjórnarmaður 2016, formaður 2015)	1.748	2.827
Áslaug María Friðriksdóttir (stjórnarmaður)	1.748	1.323
Guðlaug Kristjánsdóttir (stjórnarmaður)	0	1.439
Guðrún Ögmundsdóttir (stjórnarmaður)	1.748	1.439
Unnur Pétursdóttir (stjórnarmaður)	1.748	0
Viðar Helgason (stjórnarmaður)	1.748	1.439
Þórður Á. Hjaltested (stjórnarmaður)	1.748	1.439
Kristín Á. Guðmundsdóttir (varamaður í stjórn)	68	0
Oddur Jakobsson (varamaður í stjórn)	0	32
Stefanía Bjarnadóttir (varamaður í stjórn)	68	0
Stefán Aðalsteinsson (varamaður í stjórn)	34	0
Sverrir Jónsson (varamaður í stjórn)	135	321
	16.913	13.857

Endurskoðunarnefnd:	2016	2015
Hallgrímur Snorrason (formaður endurskoðunarnefndar)	1.053	932
Marianna Jónasdóttir	527	466
Trausti Hermannsson (hætti 30.06.2016)	235	466
Þórveig Þormóðsdóttir (byrjaði 01.07.2016)	291	0
	2.106	1.864

Framkvæmdastjóri og lykilstarfsmenn:	2016	2015
Framkvæmdastjóri LSR og LH, Haukur Hafsteinsson	25.976	23.631
Forstöðumaður áhættustýringar	16.018	15.236
Forstöðumaður eignastýringar	19.677	4.298
Forstöðumaður upplýsingatækni	16.018	15.308
Skrifstofu- og fjármálastjóri	18.926	16.730
	96.615	75.203

Forstöðumaður eignastýringar tók við starfinu þann 1. október 2015. Launafjárhæðin á árinu 2015 miðast við þann tíma.

Auk launagreiðslna hér að ofan fékk framkvæmdastjóri LSR og LH greiðslur sem stjórnarmaður í Landsamtökum lífeyrissjóða og námu þær 1.313 þúsund kr. á síðasta ári. Þá fékk forstöðumaður eignastýringar greiðslur vegna setu í fjárfestingarráðum að fjárhæð 3.180 þúsund kr. á árinu 2016.

Skýringar

Skipting launa stjórnar, endurskoðunarnefndar, framkvæmdastjóra og lykilstarfsmanna niður á sjóði ásamt þóknun til innri og ytri endurskoðenda vegna ársins 2016:

	B-deild LSR	A-deild LSR	LH	Samtals
Stjórn LSR og nefndarstörf	9.065	7.848	0	16.913
Endurskoðunarnefnd	1.035	921	149	2.106
Framkvæmdastjóri LSR og LH	12.771	11.364	1.841	25.976
Lykilstarfsmenn LSR	37.859	32.780	0	70.639
Ytri endurskoðandi	5.784	5.147	834	11.765
Innri endurskoðandi	3.838	3.415	553	7.807

Hlutur sjóðsins í þóknun til ytri endurskoðanda:	2016	2015
Fjárhagsendurskoðun ársreiknings og tengd verkefni	5.784	4.644

Ríkisendurskoðun sér um fjárhagsendurskoðun sjóðsins. Kostnaður vegna endurskoðunarvinnu á árunum 2015 og 2016 var borinn uppi af fjárveitingu til Ríkisendurskoðunar í fjárlögum.

Hlutur sjóðsins í þóknun til innri endurskoðanda sundurliðast þannig:	2016	2015
Innri endurskoðun	3.183	3.377
Önnur þjónusta	655	252
	3.838	3.629

Þóknun til tryggingastærðfræðings sundurliðast þannig:	2016	2015
Útreikningur á tryggingafræðilegri stöðu og tengd verkefni	2.372	3.038
Önnur þjónusta	465	415
	2.837	3.453

8. Eignarhlutir í félögum og sjóðum

Innlend hlutabréf:

Skráð félög:	Eignarhlutur	2016	Kostnaðarverð	2015
Marel hf	1,7%	2.974.320	203.440	2.650.343
Icelandair Group hf	2,5%	2.874.564	(501.780)	4.152.420
Össur hf	1,6%	2.814.435	453.305	2.773.763
Reitir fasteignafélag	3,8%	2.532.074	679.328	2.299.909
Hagar hf	3,6%	2.216.970	345.408	1.690.752
Eimskipafélag Íslands hf	2,2%	1.315.800	1.111.018	1.207.055
N1 hf	3,4%	1.092.584	621.724	404.853
HB Grandi hf	2,2%	1.024.335	1.198.031	1.299.582
Síminn hf	2,8%	818.104	(1.044.267)	969.255
EIK fasteignafélag hf	1,8%	682.125	(790.088)	598.039
Sjóvá Almennar tryggingar hf	2,6%	589.050	455.945	500.782
Reginn hf	1,4%	567.885	345.089	294.882
Tryggingamiðstöðin hf	2,5%	479.234	373.303	414.362
Fjarskipti hf	2,7%	357.615	193.142	342.006
Skeljungur hf	2,5%	354.664	319.564	0
Vátryggingafélag Íslands hf	0,2%	39.316	163.206	404.749
		20.733.075		20.002.751

Skýringar

Óskráð félög og framtakssjóðir:	Eignarhlutur	2016	Kostnaðarverð	2015
Veðskuld II slhf	7,0%	626.772	626.772	348.205
FAST-1 slhf	6,8%	582.963	456.188	456.188
SÍA II slhf	6,0%	553.851	386.120	358.474
EDDA slhf	6,9%	170.474	139.691	169.131
Fí Fasteignafélag slhf	7,0%	143.535	115.100	94.743
Akur fjárfestingar slhf	4,1%	86.950	141.455	108.127
Frumtak slhf	3,7%	79.069	(1.755)	84.928
SF III slhf.	5,1%	40.658	143.975	45.784
SÍA III slhf	2,4%	9.543	2.802	0
Eignarhaldsfélag lífeyrissjóða um verðbréfaþing ehf	4,1%	306	0	306
SÍA II GP hf	5,6%	224	224	224
SF IV slhf	0,0%	0	(223.345)	232.886
		<u>2.294.344</u>		<u>1.898.995</u>
Eignarhlutar í félögum samtals		<u>23.027.419</u>		<u>21.901.746</u>

Kostnaðarverð í töflu hér að ofan er skilgreint sem kaupverð að frádregnu söluverði í viðkomandi félagi, framtakssjóði eða verðbréfasjóði. Þannig er ekki tekið tillit til arðgreiðslna. Kostnaðarverð er ekki sett fram þar sem eðli og uppbygging fjárfestingarinnar leiðir ekki fram kostnaðarverð sem hægt er að byggja á. Sjóðurinn á ekki eignaraðild að félagi þar sem um er að ræða ótakmarkaða ábyrgð, né þar sem um er að ræða dóttur- eða hlutdeildarfélag.

Innlend hlutdeildarskírteini í verðbréfasjóðum:

Hlutabréfasjóðir:	Eignarhlutur	2016	Kostnaðarverð	2015
Alþjóða fasteignasjóðurinn	7,1%	155.819	72.777	182.781
Auður I fagfjárfestingsjóður slf	2,8%	103.922	71.305	97.065
Alþjóða framtakssjóðurinn	17,5%	39.068	0	79.161
Veðskuldabréfasjóður ÍV	3,0%	24.000	24.000	24.000
Stefnir Íslenski Athafnasjóðurinn I	4,2%	4.297	(29.360)	2.802
		<u>327.106</u>		<u>385.808</u>
Skuldabréfasjóðir:				
Virðing, Veðskuldabréfasjóður	0,0%	0	(995.361)	72
Hlutdeildarskírteini í innlendum verðbréfasjóðum samtals		<u>327.106</u>		<u>385.880</u>
Eignarhlutir í innlendum félögum og sjóðum alls		<u>23.354.524</u>		<u>22.287.626</u>

Skýringar

Erlend hlutabréf:

Sérgreind hlutabréfasöfn:	*Eignarhlutur	2016	Kostnaðarverð	2015
Morgan Stanley		5.158.954	(9.542.550)	5.983.365
EFG Global Equity		3.508.164	1.925.274	4.476.553
ETF Credit Suisse		2.730.416	1.797.335	3.542.714
		<u>11.397.534</u>		<u>14.002.632</u>

* Á ekki við, um sérgreind hlutabréfasöfn í eigu sjóðsins er að ræða og eignahlutur sjóðsins í hverju félagi fyrir sig er óverulegur.

Hlutdeildarskírteini í skráðum hlutabréfasjóðum:	Eignarhlutur	2016	Kostnaðarverð	2015
MFS FCP Global Equity	2,7%	12.717.329	(3.994.797)	15.259.406
Vanguard Global Stock Index	1,0%	10.505.608	(2.216.694)	12.276.930
Schroder Global Core	3,6%	7.799.421	(1.076.343)	9.237.545
Schroder Global Quant Value	2,0%	5.479.011	571.893	6.163.076
T. Rowe Price US Large Growth	3,6%	4.835.979	1.496.849	5.979.226
JP Morgan Funds - Global Dynamic C	9,4%	3.981.505	(3.139.587)	6.128.553
T. Rowe Price US Small Cap Fund	2,0%	2.648.361	798.464	2.650.485
Seilern Stryx Fund	7,1%	2.426.023	551.013	2.665.922
Wellington Global Quality Grow	2,4%	2.067.313	2.210.280	0
Vanguard Global Enhanced	6,2%	1.146.902	120.333	1.239.330
Katla Fund Global Value	9,4%	972.378	831.783	1.030.235
Önnur hlutdeildarskírteini	< 2%	8.682.410	(4.411.682)	8.431.734
		<u>63.262.242</u>		<u>71.062.442</u>

Hlutdeildarskírteini í skráðum framtaks- og fasteignasjóðum:	Eignarhlutur	2016	Kostnaðarverð	2015
Schroder Private Equity III	2,7%	826.266	(1.067.976)	1.268.390
Schroder Private Equity IV	1,4%	554.108	3.971	734.372
SVG Diamond Private Equity III	0,8%	536.587	228.158	625.230
Schroder Private Equity II	2,1%	190.031	(1.024.194)	378.744
International Private Equity Fund II LP	6,1%	112.636	(540.649)	235.112
Önnur hlutdeildarskírteini	< 2%	182.714	(273.738)	301.235
		<u>2.402.342</u>		<u>3.543.084</u>

Hlutdeildarskírteini í óskráðum framtaks- og fasteignasjóðum:	Eignarhlutur	2016	Kostnaðarverð	2015
Oberon Credit Investment Fund II	2,6%	975.780	1.124.067	1.142.210
Oberon Credit Investment Fund III	5,8%	665.280	685.780	0
Morgan Stanley Emerging Private Markets	1,7%	633.757	121.120	793.297
BlackRock Diversified Private Equity III	8,2%	187.938	(336.262)	365.306
Landsbanki Private Equity II - B	4,1%	178.394	170.634	188.773
Brú II Íslands hf	8,9%	159.228	46.807	159.228
Landsbanki Private Equity II	4,1%	157.265	16.362	264.191
Templeton Real Estate Fund	2,8%	106.920	11.387	205.150
Önnur hlutdeildarskírteini		1.920.525	(2.566.458)	2.815.983
		<u>4.985.086</u>		<u>5.934.138</u>

Erlend verðbréf með breytilegum tekjum samtals	<u>82.047.205</u>		<u>94.542.296</u>
--	-------------------	--	-------------------

Hlutdeildarskírteini í verðbréfasjóðum samtals	<u>105.401.729</u>		<u>116.829.922</u>
---	---------------------------	--	---------------------------

Skýringar

9. Skuldabréf

Skuldabréf og útlán metin á gangvirði:	2016	2015
Íbúðabréf	14.247.056	17.428.637
Ríkisbréf	8.643.368	8.449.819
Skuldabréf lánastofnana	1.138.963	347.913
	<u>24.029.387</u>	<u>26.226.369</u>
Skuldabréf og útlán metin á afskrifuðu kostnaðarverði:	2016	2015
Íbúðabréf	13.677.182	14.281.793
Ríkistryggð skuldabréf	16.303.336	17.740.728
Skuldabréf sveitarfélaga	9.013.358	10.019.666
Skuldabréf lánastofnana	874.693	3.703.641
Skuldabréf fyrirtækja	6.918.245	6.574.777
Útlán til sjóðfélaga	25.303.686	27.346.350
Niðurfærsla skuldabréfa	(447.849)	(3.439.994)
	<u>71.642.650</u>	<u>76.226.960</u>
Skuldabréf samtals	<u>95.672.037</u>	<u>102.453.329</u>
Gangvirði skuldabréfa sem færð eru á afskrifuðu kostnaðarverði	<u>99.283.962</u>	<u>106.329.449</u>

10. Skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum

Fjárfestingar skiptast þannig niður á gjaldmiðla:	2016	2015
ISK	118.468.365	124.059.003
USD	73.498.864	85.926.886
EUR	9.180.760	9.361.917
	<u>201.147.989</u>	<u>219.347.806</u>
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum:		
Eignir í íslenskum krónum	58,9%	56,6%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	41,1%	43,4%
	<u>100,0%</u>	<u>100,0%</u>

11. Kröfur

Kröfur á launagreiðendur:	2016	2015
Kröfur vegna lífeyrishækkana og skuldbindinga	1.939.719	1.159.753
Kröfur vegna iðgjalda	10.595	10.726
	<u>1.950.315</u>	<u>1.170.480</u>

Skýringar

12. Varanlegir rekstrarfjármunir

Bókfært verð greinist þannig:

	2016	2015
Heildarverð í ársbyrjun	36.694	36.822
Viðbætur á árinu	1.864	2.686
Uppsafnaðar afskriftir í ársbyrjun	(14.263)	(11.000)
Afskrifað á árinu	(5.948)	(6.076)
Bókfært verð í árslok	18.347	22.432

13. Áfallin lífeyrisskuldbinding

	2016	2015
Hlutdeild í lífeyrisskuldbindingu vegna starfsmanna LSR sem greiða til B-deildar LSR	133.170	114.067

14. Aðrar skuldir

	2016	2015
Staðgreiðsla skatta af lífeyrisgreiðslum	1.795.742	1.505.873
Aðrar skuldir	3.943	36.599
	1.799.685	1.542.472

15. Tryggingafræðileg staða

Tryggingafræðileg staða samtryggingardeildar sjóðsins er reiknuð í samræmi við ákvæði 39. gr. laga nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða. Útreikningurinn er gerður af tryggingastærðfræðingi sem hefur til þess tilskilda staðfestingu frá Fjármálaeftirlitinu og starfar sjálfstætt utan sjóðsins. Helstu forsendur útreikninga miðast við ákvæði IV. kafla reglugerðar nr. 391/1998 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða. Þar kemur m.a. fram að meta skuli dánar- og lífslíkur miðað við nýjustu dánar- og eftirlifendatöflur útgefnar af Félagi íslenskra tryggingastærðfræðinga. Í reglugerðinni kemur einnig fram að við núvirðisútreikning væntanlegs lífeyris og framtíðariðgjalda skuli nota 3,5% vaxtaviðmiðun umfram vísitölu neysluverðs. Miðað er við nýjar lífs- og dánarlíkur en sjá má áhrif þeirra í töflu hér að neðan. Að öðru leyti eru forsendur óbreyttar milli ára.

Lífs- og dánarlíkur miða við reynslu áranna 2010 til 2014 á Íslandi. Örorkulíkur eru 50% af meðalörorkulíkum 17 íslenskra lífeyrissjóða árin 1998 til 2002.

Yfirlit um breytingu á tryggingafræðilegri stöðu

Eignir	2016	2015
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjors í árslok	208.983.799	232.999.012
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjors í ársbyrjun	232.999.012	236.488.185
Breyting á endurmetinni eign á árinu	(24.015.213)	(3.489.173)
Skuldbindingar		
Skuldbindingar í árslok	795.434.488	731.802.183
Skuldbindingar í ársbyrjun	731.802.183	666.609.034
Breyting á skuldbindingu á árinu	63.632.305	65.193.149
Breyting á tryggingafræðilegri stöðu á árinu	(87.647.518)	(68.682.322)

Yfirlit um breytingar á áföllum lífeyrisskuldbindingum samtryggingardeildar

	2016	2015
Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í ársbyrjun	696.183.020	630.191.201
Hækkun lífeyrisskuldbindinga vegna vaxta og verðbóta	13.923.660	12.603.824
Hækkun áunninna réttinda vegna iðgjalda ársins	5.361.605	5.107.816
Lækkun vegna greidds lífeyris á árinu	(38.238.582)	(32.717.039)
Hækkun vegna breytinga á lífs- og dánarlíkum	6.961.830	0
Launahækkanir og aðrar breytingar	77.474.764	80.997.218
Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í árslok	761.666.298	696.183.020

16. Skuldbindingar utan efnahags

16.1 Ábyrgð launagreiðenda og ríkissjóðs á lífeyrisskuldbindingum

Utan efnahagsreiknings B-deildar er getið um skuldbindingar launagreiðenda vegna lífeyrishækkana samkvæmt 1. mgr. 33. gr. laga um LSR nr. 1/1997. Eftirstæðar skuldbindingar umfram eignir sjóðsins og kröfu á ríkissjóð og aðra launagreiðendur vegna lífeyrishækkana eru á ábyrgð ríkissjóðs samkvæmt 32. gr. sömu laga.

	2016	2015	Breyting milli ára
Hrein eign til greiðslu lífeyris	208.694.832	229.582.048	-9,1%
Endurmat á verðbréfaeign	1.329.223	2.581.586	-48,5%
Núvirt fjárfestingargjöld og rekstrarkostnaður	(9.629.601)	(8.310.330)	15,9%
Krafa á ríkissjóð og aðra launagreiðendur vegna lífeyrishækkana	382.841.994	343.034.541	11,6%
Áfallin skuldbinding skv. tryggingafræðilegri úttekt	(761.666.298)	(696.183.020)	9,4%
Krafa á ríkissjóð og aðra launagreiðendur vegna bakábyrgðar	(178.429.849)	(129.295.175)	38,0%

16.2 Aðrar skuldbindingar

Sjóðurinn hefur gert samninga sem skuldbinda hann til framtíðarfjárfestinga. Með samningunum hefur sjóðurinn skuldbundið sig til að fjárfesta í framtaks- og fasteignasjóðum fyrir ákveðna fjárhæð, sem er innkölluð í nokkrum áföngum. Staða skuldbindinga í árslok er eftirfarandi:

	2016	2015
Innlendir framtakssjóðir	1.707.803	1.907.587
Erlendir framtakssjóðir	2.612.692	2.591.845
	4.320.495	4.499.432

Skýringar

17. Fjármálagerningar

17.1 Flokkar fjármálagerninga

Fjárfestingar lífeyrissjóðsins skiptast í eftirfarandi flokka fjármálagerninga:

Fjárfestingar í árslok 2016	Fjárfestingar á gangvirði	Útlán	Haldið til gjalddaga	Samtals	Gangvirði
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	105.401.729			105.401.729	105.401.729
Skuldabréf	24.029.387	25.028.924	46.613.727	95.672.037	99.283.962
Aðrar fjárfestingar	57.097			57.097	57.097
Fjáreignir samtals	129.488.213	25.028.924	46.613.727	201.130.863	204.742.788

Fjárfestingar í árslok 2015	Fjárfestingar á gangvirði	Útlán	Haldið til gjalddaga	Samtals	Gangvirði
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	116.829.922			116.829.922	116.829.922
Skuldabréf	26.226.369	26.953.603	49.273.358	102.453.329	106.329.449
Aðrar fjárfestingar	64.555			64.555	64.555
Fjáreignir samtals	143.120.846	26.953.603	49.273.358	219.347.806	223.223.925

17.2 Stigskipting gangvirðis

Taflan hér að neðan sýnir fjárfestingar, sem færðar eru á gangvirði, flokkaðar eftir verðmatsaðferð. Matsaðferðum er skipt í þrjú stig sem endurspeglar mikilvægi þeirra forsenda sem lagðar eru til grundvallar við ákvörðun gangvirðis eignanna. Stigin eru eftirfarandi:

Stig 1: Gangvirðismatið byggir á skráðum verðbréfum á virkum markaði fyrir samskonar eignir og skuldir.

Stig 2: Gangvirðismatið byggir ekki á skráðum verðum á virkum markaði (stig 1) heldur á upplýsingum sem eru sannreynanlegar fyrir eignina eða skuldina, annað hvort beint (t.d. verð) eða óbeint (t.d. afleiddar af verðum).

Stig 3: Gangvirðismatið byggir á mikilvægum upplýsingum öðrum en markaðsupplýsingum.

	Stig 1	Stig 2	Stig 3	Samtals
Fjárfestingar á gangvirði í árslok 2016	119.479.335	0	10.008.878	129.488.213
Fjárfestingar á gangvirði í árslok 2015	131.294.194	232.886	11.593.766	143.120.846

Við mat á fjáreignum sem falla undir stig 2 eru notaðar eftirfarandi aðferðir:

Í stig 2 eru færðar fjárfestingar þar sem ekki er virkur markaður. Matið á eignunum ákvarðast af nýlegum viðskiptum ótengdra aðila eða kauptilboðum frá ótengdum aðilum. Einnig er stuðst við gangvirði annarra sambærilegra fjáreigna.

Við mat á fjáreignum sem falla undir stig 3 eru notaðar eftirfarandi aðferðir:

Í stig 3 eru notuð gögn eins og verðmat frá rekstraraðilum fjárfestinga- og fagfjárfestastjóða, söluréttur eða verðmat sjóðsins byggt á afkomu viðkomandi félags eða samanburði við sambærilegar fjáreignir.

Breytingar sem falla undir stig 3 á árinu 2016 eru eftirfarandi:

Staða í ársbyrjun	11.593.766
Keypt á árinu	1.218.628
Selt á árinu / afborganir	(2.204.733)
Vextir og matsbreyting	(598.784)
Staða í árslok	10.008.878

18. Áhættuþættir í starfsemi, áhættustýring og áhættustefna

Hlutverk stjórnar lífeyrissjóðsins samkvæmt lögum er að hafa eftirlit með starfsemi sjóðsins. Liður í því eftirliti er samþykkt og innleiðing áhættustefnu. Á grundvelli hennar felur stjórn framkvæmdastjóra og forstöðumanni áhættustýringar sjóðsins umsjón með framkvæmd stefnunnar.

Áhættustefna sjóðsins og áhættustýring byggir á leiðbeinandi tilmælum FME nr. 1/2013, um áhættustýringu (eftirlitskerfi) samtryggingadeilda lífeyrissjóða og leiðbeinandi tilmælum FME nr. 2/2013, um áhættustýringu (eftirlitskerfi) vörsluaðila séreignarsparnaðar. Jafnframt byggir áhættustefnan og áhættustýringin á lögum nr. 129/1997, um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða, sem og reglugerð nr. 916/2009, um fjárfestingarstefnu og úttekt á ávöxtun lífeyrissjóða og vörsluaðila séreignarsparnaðar ásamt lögum nr. 1/1997, um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins.

Áhættustefna sjóðsins er eitt af lykilverkfærum stjórnar við það að uppfylla skyldur sínar sem yfirstjórn sjóðsins. Henni er beitt samhliða fjárfestingarstefnu sjóðsins og stuðlar að því að lífeyrissjóðurinn nái settum markmiðum með ásættanlegri áhættu í starfsemi sinni með kerfisbundnum og öguðum vinnubrögðum.

Áhætta sjóðsins er flokkuð í eftirfarandi fimm yfirflokkka:

1. Fjárhagslega áhættu (markaðsáhættu).
2. Mótaðilaáhættu.
3. Lífeyrstryggingaráhættu.
4. Lausafjárahættu.
5. Rekstraráhættu.

18.1 Fjárhagsleg áhætta

Fjárhagsleg áhætta felst í hættunni á fjárhagslegu tapi vegna breytinga á vöxtum, gengi gjaldmiðla eða virði verðbréfa. Fjárhagslegri áhættu má skipta í a) vaxtaáhættu, b) uppgreiðsluáhættu, c) markaðsáhættu, d) gjaldmiðlaáhættu, e) ósamræmisáhættu, f) verðbólguáhættu og g) áhættu vegna eigna utan efnahagsreiknings.

a) Vaxtaáhætta

Hættan á að breytingar á vöxtum og lögun vaxtaferils leiði til lækkunar á virði skuldabréfa. Vaxtaáhættuna er unnt að mæla með meðallíftímaaðferð (e. Duration Based Method) sem og breytingu á virði safnsins vegna breytinga á stýrivöxtum og vaxtabreytinga á íslenskum ríkisverðbréfum. Vaxtaáhættan tengist einnig mati á skerðingaráhættu, verðbólguáhættu og ósamræmisáhættu.

Til að fylgjast með vaxtaáhættunni þá er ársfjórðungslega reiknaður út meðallíftími skuldabréfa í safni sjóðsins og borinn saman við stefnu.

b) Uppgreiðsluáhætta

Hættan á að skuldabréf með föstum vöxtum verði greitt upp fyrir gjalddaga og að lífeyrissjóðurinn fái ekki þá ávöxtun sem stefnt er að. Samkvæmt reglum sem Félag íslenskra tryggingastærðfræðinga hefur gefið út er uppgreiðsluáhætta skilgreind sem líkur á að uppgreiðslur vaxi eftir því sem munur á vöxtum skuldabréfa og markaðsvöxtum er meiri.

c) Markaðsáhætta

Hætta á lækun markaðsvirðis verðbréfa með breytilegar tekjur, svo sem hlutabréfa og hlutdeildarskírteina verðbréfasjóða. Mælikvarði á markaðsáhættu slíkra verðbréfa er jafnan flökt ávöxtunar verðbréfa, reiknað sem frávik ávöxtunar.

Til að meta markaðsáhættu eru ársfjórðungslega reiknuð út fyrir hvert innlent hlutabréf og hvern erlendan sjóð í safni eftirfarandi gildi:

1. Staðalvik mánaðarlegrar ávöxtunar
2. Beta stuðull (e. beta)
3. Eltiskekkja (e. tracking error)
4. Upplýsingahlutfall (e. information ratio)
5. Sharpe hlutfall (e. Sharpe ratio)
6. Mesta mánaðarlega lækun
7. Fylgni við viðmið

Til að fylgjast með markaðsáhættu þá er reglulega fylgst með virði verðbréfa með breytilegar tekjur og borið saman við hvort hlutfall þeirra sé í samræmi við fjárfestingarstefnu. Í eftirfarandi töflu sést hvernig markaðsvirði eignaflokkana er miðað við stefnu ársins 2015. Vikmörk fjárfestingarstefnu eru tilgreind í sviga þar sem við á.

Hlutabréfaeign			Hlutfall	Hlutfall
	2016	2015	2016	2015
Innlend hlutabréf (5% - 15%)	23.017.876	21.901.746	11,0%	9,7%
Erlend hlutabréf (20% - 50%)	74.659.777	85.065.074	35,8%	37,5%
Sjóðir um sameiginlega fjárfestingu	7.724.076	9.863.030	3,7%	4,4%
Samtals hlutabréf og sjóðir um sameiginlega fjárfestingu	105.401.729	116.829.850	50,5%	51,6%
Fjárfestingar og handbært fé alls	208.657.410	226.562.148	100,0%	100,0%

d) Gjaldmiðlaáhætta

Hættan á að breytingar á gengi gjaldmiðla (stýring ISK) rýri verðmæti erlendra eigna sjóðsins mælt í íslenskum krónum. Þá er áhættan helst fólgin í gengisflökki ISK gagnvart öðrum myntum og samdreifni (e. covariance) milli þeirra. Lífeyrissjóðum er heimilt að fjárfesta fyrir allt að 50% af hreinni eign í erlendum fjármálaafurðum, sbr. 6. mgr. 36. gr. laga nr. 129/1997, án tillits til afleiðusamninga, svo sem gjaldmiðlavarnasamninga.

Eftirfarandi tafla sýnir skráð kaupgengi þeirra gjaldmiðla í árslok sem mest áhrif hafa á rekstur sjóðsins þar sem horft er á undirliggjandi eignir erlendra hlutdeildarskírteina og sérgreindra safna.

Kaupgengi er skv. opinberri skráningu Seðlabanka Íslands.

Mynt	2016	2015
USD	112,55	129,28
EUR	118,80	140,93
JPY	0,96	1,07
GBP	138,57	191,59
CHF	110,50	130,40

Til að fylgjast með gengisáhættu er fylgst ársfjórðungslega með hlutfalli erlendra eigna sjóðsins og erlendra hlutabréfa ásamt því að reiknuð er samdreifni helstu gjaldmiðla í eignasafni. Vikmörk fjárfestingarstefnu eru tilgreind í sviga.

Skýringar

Erlend eign			Hlutfall	Hlutfall
	2016	2015	2016	2015
Erlend hlutabréf (20% - 50%)	74.659.777	85.065.074	35,8%	37,5%
Samtals erlendar eignir (20% - 50%)	82.047.205	94.542.296	39,3%	41,7%
Fjárfestingar og handbært fé alls	208.657.410	226.562.148	100,0%	100,0%

Skipting erlendra hlutabréfa í hlutfalli af eignum:	2016	2015
USD	58,6%	50,9%
EUR	16,6%	21,0%
JPY	3,7%	6,9%
GBP	5,6%	6,2%
CHF	3,5%	3,3%
Aðrir erlendir gjaldmiðlar	12,0%	11,6%
	100,0%	100,0%

e) Ósamræmisáhætta

Hættan á ósamræmi í breytingum á markaðsverði eigna annars vegar og skuldbindinga hins vegar. Verðtrygging er dæmi um áhættuþátt. Lífeyrisréttindi eru verðtryggðar skuldbindingar en eignasafn er sjaldnast verðtryggt að fullu.

Árlegt álagspróf sem gert er að forskrift FME er nýtt til að fylgjast með ósamræmisáhættu sjóðsins.

f) Verðbólguáhætta

Hættan á að verðbólga valdi hækkun á lífeyrisskuldbindingum umfram 3,5% raunávöxtun óverðtryggðra eigna. Til að fylgjast með verðbólguáhættu er hlutfall verðtryggðra eigna sjóðsins borið saman við stefnu ársfjórðungslega. Vikmörk fjárfestingarstefnu er tilgreint í sviga þar sem við á.

Verðtryggðar og óverðtryggðar eignir í íslenskum krónum:			Hlutfall	Hlutfall
	2016	2015	2016	2015
Verðtryggð skuldabréf (30% - 100%)	94.210.830	97.965.089	45,2%	43,2%
Óverðtryggð skuldabréf	7.223.860	8.092.960	3,5%	3,6%
Fjárfestingar og handbært fé alls	208.657.410	226.562.148	100,0%	100,0%

g) Áhætta vegna eigna utan efnahagsreiknings

Hættan á breytingum á undirliggjandi eignum eða skuldbindingum utan efnahags. Sem dæmi eru framvirkir samningar og skuldbindingar í innlendum og erlendum framtaksjóðum. Staða þeirra er þó tilgreind í skýringum og sumir sjóðir birta fjárhæðir samninga. Breytingar eru færðar í rekstrarreikning og geta valdið verulegum breytingum á ávöxtun eigna.

Til að fylgjast með þessari áhættu eru tvisvar á ári teknar saman upplýsingar um ófjárfestar skuldbindingar í sjóðum um sameiginlega fjárfestingu. Sjá nánari umfjöllun í skýringarlið nr. 17.

Skýringar

18.2 Mótaðilaáhætta

Mótaðilaáhætta er skilgreind sem hættan á því að gagnaðili fjármálagernings uppfylli ekki ákvæði hans. Með mótaðilaáhættu er átt við að útgefendur verðbréfa, svo sem lántakendur eða fyrirtæki, verði gjaldþrota eða hæfi mótaðilans til greiðslu versni verulega. Áhættan á gjaldþroti tiltekins skuldara er metin, eða að tap/greiðsludráttur verði af útlánum. Öll skuldabréf eru áhættumetin við kaup. Einnig þarf að meta skuldara eftir þrepum, þ.e. hversu líklegt er að viðkomandi skuldari geti ekki mætt skuldbindingum sínum miðað við sveiflur í rekstrarumhverfi útgefanda.

Metin er mótaðilaáhætta stærstu útgefenda skuldabréfa (>2% af heildareignum) m.t.t. líkinda á greiðslufalli að einhverju eða öllu leyti. Íslenska ríkið og íslensk sveitarfélög eru undanskilin þessu eftirliti. Árið 2016 féll ekkert félag undir þetta.

Vanskil útlána og skuldabréfa greinast þannig:

	2016	2015	Hlutfall 2016	Hlutfall 2015
Útlán til sjóðfélaga	170.156.572	196.026.488	0,67%	0,72%
Önnur skuldabréf	467.511.896	17.895.333	0,49%	0,02%
Vanskil samtals	637.668.468	213.921.821	0,53%	0,16%

Varúðarniðurfærsla vegna útlána og skuldabréfa

Í árslok 2015	3.439.994
Í árslok 2016	447.849
Breyting á niðurfærslu	(2.992.145)

18.3 Lífeyrstryggingaráhætta

Með skuldbindingaáhættu er átt við þann ójöfnuð sem getur skapast í áföllnum og framtíðarskuldbindingum í hlutfalli við núverandi verðbréfaeign auk framtíðartekna iðgjalda. Gæta skal að skuldbindingaáhættu með því að halda eignum jöfnum skuldbindingum yfir líftíma sjóðsins. Árlega skal stjórn lífeyrissjóðs láta fara fram tryggingafræðilega athugun á fjárhag sjóðsins í samræmi við 39. gr. laga um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og ákvæði reglugerðar sem ráðherra setur. Í reglugerð skal kveðið á um almennar tryggingafræðilegar forsendur. Athugun skal framkvæmd af tryggingastærðfræðingi eða öðrum þeim sem hlotið hefur viðurkenningu FME til slíks starfs, sbr. lög nr. 100/2016 um váttryggingastarfsemi. Fyrir 1. júlí ár hvert skal senda FME tryggingafræðilega athugun. Undir þennan áhættuþátt fellur einnig álagspróf til FME.

Álagspróf með hliðsjón af leiðbeinandi tilmælum FME nr. 1/2013

Sjóðurinn framkvæmir reglulega álagspróf með hliðsjón af leiðbeinandi tilmælum FME nr. 1/2013. Markmið með framkvæmd álagsprófsins er að meta hvort tryggingafræðileg staða sjóðsins verði undir -10% miðað við mismunandi álagsþætti. Athuga ber að samkvæmt reglum FME um álagspróf þá er rekstrarkostnaður ekki meðhöndlaður eins og í tryggingafræðilegri úttekt hans sem veldur því að tryggingafræðilega staða sjóðsins er aðeins önnur en þar. Hér er hún 1,3% betri.

Niðurstöður álagsprófs:

	Tryggingafræðileg staða		Breyting tryggingafræðilegrar stöðu	
	2016	2015	2016	2015
Núverandi staða	(72,4%)	(67,1%)		
Tryggingafræðileg krafa lækkuð úr 3,5% í 3%	(73,5%)	(68,3%)	(1,1%)	(1,2%)
Líftöflur hliðrast um 2 ár	(74,3%)	(69,2%)	(1,9%)	(2,1%)
Örorkulíkur auknar um 10%	(72,4%)	(67,1%)	(0,0%)	(0,0%)
Vísitala neysliverðs hækkun ársins aukin um 0,5%	(72,5%)	(67,2%)	(0,1%)	(0,1%)
Gengisvísitala lækkar um 10%	(73,4%)	(68,4%)	(1,1%)	(1,3%)
Sjóðfélagalán lækka um 10%	(72,7%)	(67,5%)	(0,3%)	(0,4%)
Markaðsskuldbréf lækka um 10%	(73,3%)	(68,1%)	(0,9%)	(1,0%)
Erlend hlutabréf lækka um 10%	(73,4%)	(68,4%)	(1,0%)	(1,3%)
Innlend hlutabréf lækka um 10%	(72,7%)	(67,4%)	(0,3%)	(0,3%)

18.4 Lausafjánhætta

Hættan á að sjóðurinn hafi ekki nægilegt laust fé til að standa við nauðsynlegar greiðslur, sem dæmi:

- a) greiða lífeyri samkvæmt samþykktum
- b) gera upp verðbréfavíðskipti sem hann hefur stofnað til
- c) greiða fyrir rekstur á sjóðnum.

Ástæður þess geta verið margvíslegar, meðal annars minni greiðslur launagreiðenda upp í skuldbindingar og óvænt ústreymi fjár.

Lausafjánhættu er skipt í seljanleikaáhættu annars vegar og ústreymisáhættu hins vegar. Seljanleikahættan lýtur að því að ekki takist að selja verðbréf eða innleysa fjármálagerninga á nógu skömmum tíma nema undir matsvirði, sem þar með leiðir af sér tap. Til að fylgjast með er þess gætt að hlutfall auðseljanlegra eigna fari ekki undir skilgreind mörk í fjárfestingarstefnu. Ústreymisáhætta vísar hins vegar til hættunnar á að eignir renni hraðar úr sjóðnum en ráð var fyrir gert. Til að fylgjast með þessari hættu er reglulega farið yfir greiðsluflæði sjóðsins. Auðseljanlegar eignir eru skilgreindar sem allar eignir utan sjóðfélagalána og sjóði um sameiginlega fjárfestingu. Í fjárfestingarstefnu er lágmark auðseljanlegra eigna sett í 50% og í árslok 2016 var hlutfall þeirra vel yfir, eða 80,7%.

Lífeyrisgreiðslur sjóðsins eru um helmingi hærrí en iðgjöld sem berast honum. Lífeyrisbyrði er há og þarf sjóðurinn m.a. að selja eignir til standa undir greiðslu lífeyris. Það dregur aftur á móti úr lausafjánhættu að hátt hlutfall eigna er í auðseljanlegum verðbréfum.

Hlutfall lífeyris af iðgjöldum:

	2016	2015
Lífeyrir	38.265.367	32.748.814
Iðgjöld	19.449.923	15.814.565
Lífeyrisbyrði	196,7%	207,1%

18.5 Rekstraráhætta

Huga þarf að allri rekstraráhættu tengdri starfsemi sjóðsins. Rekstraráhætta er skilgreind sem áhættan vegna taps sem er afleiðing af ófullnægjandi eða ónothæfum innri verkferlum, starfsmönnum, kerfum eða vegna ytri atburða í rekstrarumhverfi lífeyrissjóða. Áhætta vegna svika í rekstri, hvort heldur vegna starfsmanna eða utanaðkomandi áhrifa gætu valdið sjóðnum fjárhagslegu tjóni. Huga þarf vel að verkferlum og innra eftirliti til að fylgja reglugerðum FME og reglum sjóðsins. Huga þarf reglulega að áhættu sem tengist upplýsingatækni og áhættu vegna ýmis konar útvistunar. Skemmdir eða bilanir í búnaði geta haft áhrif á daglegan rekstur og þurfa þessi atriði hjá sjóðnum að standast alla þá staðla um upplýsingaöryggi sem fyrir liggja.

Til að takmarka rekstraráhættu hefur sjóðurinn innleitt skýrar innri reglur, starfslýsingar og verkferla.

19. Áhrif upptöku á reglum FME nr. 335/2015 á ársreikning sjóðsins

Ársreikningur þessi eru fyrstu reikningsskil sjóðsins sem gerð eru í samræmi við reglur nr. 335/2015 um ársreikninga lífeyrissjóða. Ársreikningurinn er gerður í samræmi við grundvöll og aðferðir sem lýst er í skýringu 2. Hér er gerð grein fyrir áhrifum á mat og framsetningu einstakra liða reikningsskilanna í ársreikninginn vegna upptöku á nýju reglum. Fyrri reikningsskil voru gerð í samræmi við eldri reglur um ársreikninga lífeyrissjóða nr. 55/2000. Þar sem um er að ræða heildstæða breytingu á reikningsskilaaðferðum er varðar flokkun, framsetningu og mat fjölmargra liða reikningsskilanna, eru afturvirk áhrif breytinga vegna fyrri tímabila sýnd í ársreikningnum á þá liði sem verða fyrir breytingum vegna reikningsskilaaðferða.

Yfirfærsla í reikningsskil samkvæmt nýju reglum er 1. janúar 2015. Lífeyrissjóðurinn gerir upphafsefnahagsreikning sinn miðað við þann dag. Reikningsskil þessi miðast við 31. desember 2016. Gildistökudagur nýju reglnanna er 1. janúar 2015, með möguleika á frestun upptöku til 1. janúar 2016, sem sjóðurinn nýtti sér.

Áhrif breytinganna snúa annars vegar að breytingu á mati ákveðinna fjármálagerninga og hins vegar á breytingu á framsetningu ýmissa liða efnahagsreiknings og yfirlits um breytingu á hreinni eign. Kröfur eru gerðar um ítarlegri skýringar vegna áhættustýringar og stjórnarháttanna. Framsetning sjóðstreymis breytist verulega sem og að gerðar eru ítarlegri kröfur um skýringar m.a. um þóknanir til fjármálafyrirtækja.

a) Breyting á mati. Samkvæmt fyrri reglum færði sjóðurinn öll skuldabréf á afskrifuðu kostnaðarverði. Í nýjum reglum er meginreglan sú að færa alla fjármálagerninga á gangvirði, það þýðir að bókfærð skuldabréf breytist í takt við ávöxtunarkröfu á hverjum tíma. Þó er áfram heimilt að færa skuldabréf sem halda á til gjalddaga á afskrifuðu kostnaðarverði. Stjórnendur sjóðsins hafa ákveðið að bókfæra meginhluta skuldabréfa sinna áfram á afskrifuðu kostnaðarverði eða í flokkinn haldið til gjalddaga. Það á þó ekki við um alla skuldabréfaflokka, því stjórn sjóðsins samþykkti í júní 2016 með skjalfestri stefnu, að flokka 50% af íbúðabréfum 31.12.2015 á gangvirði. Sértryggð skuldabréf fjármálafyrirtækja og verðtryggð og óverðtryggð ríkisskuldabréf eru færð á gangvirði. Matsbreyting sem leiðir af breytingu mats framangreindra skuldabréfaflokka úr afskrifuðu kostnaðarverði í gangvirði skýrir þá breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris sem sett er fram í eftirfarandi töflum. Matsbreytingin hefur ekki áhrif á tryggingafræðilega stöðu.

b) Tryggingafræðileg staða. Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu, er nú sett fram í fyrsta sinn sem aðalyfirlit. Í fyrri reikningsskilareglum voru upplýsingar um tryggingafræðilega stöðu eingöngu settar fram í skýringum. Aðferðafræði við mat á tryggingafræðilegri stöðu er óbreytt m.v. fyrri reikningsskil.

c) Breyting í framsetningu. Fjölmargar breytingar eru gerðar á flokkun og framsetningu liða í efnahagsreikningi og yfirliti um breytingu á hreinni eign. Flokkun fjárfestinga í efnahagsreikningi er m.a. breytt og jafnframt framsetning tekna af þeim. Innheimtuþóknanir vegna aðila sem standa að sjóðnum eru nú dregnar frá rekstrarkostnaði en voru áður undir liðnum aðrar tekjur. Í eftirfarandi töflum er leitt fram hvar helstu breytingar vegna framsetningar koma fram. Breyting á framsetningu hefur engin áhrif á hreina eign til greiðslu lífeyris.

19.1 Afstemmingar á milli reikningsskilaaðferða samkvæmt reglum nr. 335/2015 og fyrri reikningsskilaaðferða

Eftirfarandi afstemmingar sýna áhrifin af innleiðingu á nýjum reglum um ársreikninga lífeyrissjóða.

Hrein eign til greiðslu lífeyris:

	<u>1.1.2015</u>	<u>31.12.2015</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris samkvæmt áður birtum reikningsskilum	227.326.889	226.177.008
Breytingar á reikningshaldslegu mati skuldabréfa	2.494.627	3.405.040
Hrein eign til gr. lífeyris sbr. reglur nr. 335/2015	<u>229.821.515</u>	<u>229.582.048</u>

Við upptöku nýrra reglna nr. 335/2015 hefur sjóðnum verið gefin heimild til að færa skuldabréf sín á gangvirði eða afskrifuðu kostnaðarverði. Fyrri reglur gerðu ráð fyrir að öll skuldabréf væru færð á afskrifuðu kostnaðarverði. Sundurliðun á skiptingu gangvirðis skuldabréfa eftir stigum með heimildum nýrra reglna er að finna í skýringu 17.2.

Skýringar

Afstemming á breytingum úr reglum FME nr. 55/2000 (fyrrri reikningsskilaaðferðir) í nýjar reglur nr. 335/2015

Efnahagsreikningur 1. janúar 2015

Samkvæmt fyrri reglum nr. 55/2000	1.1.2015	Breyting á framsetningu	Matsbreyting	1.1.2015	Samkvæmt nýjum reglum nr. 335/2015
Eignir					
Fjárfestingar			Fjárfestingar		
Húseignir og lóðir	0	117.129.209	0	117.129.209	Eignarhlutir í félögum og sjóðum
Verðbréf með breyttil. tekjum	117.129.209	(13.375.497)	2.494.627	106.248.339	Skuldabréf
Verðbréf með föstum tekjum	73.475.286	(73.475.286)	0	0	
Veðlán	30.278.426	(30.278.426)	0	0	
Aðrar fjárfestingar	104.177	0	0	104.177	Aðrar fjárfestingar
Fjárfestingar	220.987.098	0	2.494.627	223.481.725	
Kröfur					
Kröfur á launagreiðendur	969.568	0	0	969.568	Kröfur á launagreiðendur
Aðrar kröfur	8.710	0	0	8.710	Aðrar kröfur
Kröfur	978.278	0	0	978.278	
Aðrar eignir					
Aðrar eignir			Ýmsar eignir		
Rekstrarfjármunir og aðrar efnislegar eignir	25.822	0	0	25.822	Varanlegir rekstrarfjármunir
Sjóður og veltiinnlán	6.615.852	(6.615.852)	0	0	
Aðrar eignir	6.641.674	(6.615.852)	0	25.822	
		6.615.852	0	6.615.852	Handbært fé
Eignir samtals	228.607.050	0	2.494.627	231.101.677	Eignir samtals
Skuldir					
Skuldir			Skuldir		
Áfallin lífeyrisskuldbinding	103.117	0	0	103.117	Áfallin lífeyrisskuldbinding
Aðrar skuldir	1.177.044	0	0	1.177.044	Aðrar skuldir
Skuldir	1.280.161	0	0	1.280.161	
Hrein eign til greiðslu lífeyris	227.326.889	0	2.494.627	229.821.515	Hrein eign til greiðslu lífeyris

Skýringar

Efnahagsreikningur 31. desember 2015

Samkvæmt fyrri reglum nr. 55/2000	31.12.2015	Breyting á framsetningu	Matsbreyting	31.12.2015	Samkvæmt nýjum reglum nr. 335/2015
Eignir					
Fjárfestingar					
Húseignir og lóðir		116.829.922	0	116.829.922	Eignarhlutir í félögum og sjóðum
Verðbréf með breytill. tekjum	116.829.922	(17.781.633)	3.405.040	102.453.329	Skuldabréf
Verðbréf með föstum tekjum	72.094.686	(72.094.686)	0	0	
Veðlán	26.953.603	(26.953.603)	0	0	
Aðrar fjárfestingar	64.555	0	0	64.555	Aðrar fjárfestingar
Fjárfestingar	215.942.766	0	3.405.040	219.347.806	
Kröfur					
Kröfur á launagreiðendur	1.170.480	0	0	1.170.480	Kröfur á launagreiðendur
Aðrar kröfur	5.904	0	0	5.904	Aðrar kröfur
Kröfur	1.176.384	0	0	1.176.384	
Aðrar eignir					
Rekstrarfjármunir og aðrar efnislegar eignir	22.432	0	0	22.432	Varanlegir rekstrarfjármunir
Sjóður og veltiinnlán.	10.691.965	(10.691.965)	0	0	Aðrar eignir
Aðrar eignir	10.714.397	(10.691.965)	0	22.432	
	0	10.691.965		10.691.965	Handbært fé
Eignir samtals	227.833.547	0	3.405.040	231.238.587	Eignir samtals
Skuldir					
Áfallin lífeyrisskuldbinding	114.067	0	0	114.067	Áfallin lífeyrisskuldbinding
Aðrar skuldir	1.542.472	0	0	1.542.472	Aðrar skuldir
Skuldir	1.656.539	0	0	1.656.539	
Hrein eign til greiðslu lífeyris	226.177.008	0	3.405.040	229.582.048	Hrein eign til greiðslu lífeyris

Skýringar

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris á árinu 2015

Samkvæmt fyrri reglum nr. 55/2000	2015	Breyting á framsetningu	Matsbreyting	2015	Samkvæmt nýjum reglum nr. 335/2015
Iðgjöld					Iðgjöld
Iðgjöld sjóðfélaga	579.719	0	0	579.719	Iðgjöld sjóðfélaga
Iðgjöld launagreiðenda	1.680.404	0	0	1.680.404	Iðgjöld launagreiðenda
Réttindaflutningur og endurgreiðslur	238	0	0	238	Réttindaflutningur og endurgreiðslur
Framl. rík. til jöfnunar örorkubyrði	98.933	11.902.606	0	12.001.539	Lífeyrishækkanir
Lífeyrishækkanir	12.001.539	(11.902.606)	0	98.933	Framlag ríkisins til jöfnunar örorkubyrði
Uppgreiddar lífeyrisskuldb.	485.330	968.401	0	1.453.731	Innb. Launagr. inn á skuldb.
Innb. Launagr. inn á skuldb.	968.401	(968.401)	0	0	
Iðgjöld	15.814.564	0	0	15.814.565	
Lífeyrir					Lífeyrir
Lífeyrir	32.717.039	0	0	32.717.039	Heildarfjárhæð lífeyris
Annar beinn kostn. v/örorkul.	31.776		0	31.776	Beinn kostnaður v/örorkulífeyris
Lífeyrir	32.748.815	0	0	32.748.815	
Fjárfestingartekjur					Hreinar fjárfestingartekjur
Tekjur af eignarhlutum	8.503.855	1.146.090	0	9.649.945	Hreinar tekjur af eignarhl. í fél. og sjóð.
Tekjur af húseignum og lóðum	0	6.546.204	910.413	7.456.617	Hreinar tekjur af skuldabréfum
Vaxtatekjur og gengismunur	7.631.842	(7.631.842)	0	0	Hreinar tekjur af afleiðusamningum
Hækkun á niðurfærslu	80.863	(80.863)	0	0	Vaxtatekjur af bundnum bankainnst.
	0	204.813	0	204.813	Vaxtatekjur af handbæru fé
	0	17.494	0	17.494	Vaxtat. af iðgjöldum og öðrum kröfum
	0	(196.475)	0	(196.474)	Fjárfestingargjöld
Fjárfestingartekjur	16.216.560	5.420	910.413	17.132.395	
Fjárfestingargjöld					
Skrifstofu- og stjórnunarkostn.	153.074	(153.074)	0	0	
Rekstrarkostnaður					Rekstrarkostnaður
Skrifstofu- og stjórnunarkostn.	293.166	144.447	0	437.613	Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður
Aðrar tekjur					Aðrar tekjur
Hækkun á hreinni eign á árinu	-1.149.883	(1)	910.413	(239.468)	Breyting á hreinni eign til greiðslu lífeyris
Hrein eign frá fyrra ári	227.326.889	0	2.494.627	229.821.516	Hrein eign frá fyrra ári
Hrein eign í árslok til gr. lífeyris	226.177.006	(1)	3.405.040	229.582.048	Hrein eign í árslok til greiðslu lífeyris

Kennitölur

20. Fimm ára yfirlit	2016	2015	2014*	2013	2012
Fjárhagsstaða skv. tryggingafræðilegri úttekt					
Hrein eign umfram heildarskuldbindingar.....	(73,7%)	(68,2%)	(64,5%)	(63,1%)	(62,9%)
Hrein eign umfram áfallnar skuldbindingar.....	(73,7%)	(67,8%)	(64,6%)	(63,3%)	(63,2%)
Ávöxtun					
Nafnávöxtun.....	0,83%	7,42%	12,26%	11,15%	15,59%
Raunávöxtun.....	(1,24%)	5,32%	11,11%	7,23%	10,59%
Hrein raunávöxtun.....	(1,45%)	5,11%	10,90%	7,00%	10,36%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára.....	6,29%	7,05%	6,38%	4,82%	(2,67%)
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 10 ára.....	0,65%	1,85%	2,70%	2,56%	2,89%
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga					
Skráðir eignarhlutir í félögum og sjóðum.....	48,6%	49,5%	48,0%	42,3%	35,9%
Skráð skuldabréf.....	31,4%	30,5%	28,9%	32,9%	37,2%
Óskráðir eignarhlutir í félögum og sjóðum.....	3,7%	3,7%	5,0%	4,8%	5,1%
Óskráð skuldabréf.....	16,3%	16,3%	18,1%	19,9%	21,7%
Aðrar fjárfestingar.....	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum					
Eignir í íslenskum krónum.....	59,1%	56,0%	55,4%	60,4%	62,5%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum.....	40,9%	44,0%	44,6%	39,6%	37,5%
Fjöldi					
Fjöldi virkra sjóðfélaga.....	2.683	3.076	3.450	3.856	4.315
Fjöldi lífeyrisþega.....	14.212	13.534	12.993	12.545	12.077
Fjöldi sjóðfélaga í árslok.....	36.214	36.601	37.047	37.426	37.791
Stöðugildi **.....	26,3	25,5	25,8	24,5	24,5
Fjárhæðir á föstu verðlagi (í milljónum króna)					
Iðgjöld.....	19.654	16.251	14.683	14.354	14.330
Lífeyrir.....	38.666	33.653	30.254	28.222	26.897
Hreinar fjárfestingartekjur.....	1.826	16.664	26.752	23.986	32.060
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður.....	468	459	452	491	470
Breyting á hreinni eign.....	(17.665)	(1.182)	10.741	9.643	19.035
Hlutfallsleg skipting lífeyris					
Ellilífeyrir.....	82,0%	81,1%	80,6%	79,8%	79,1%
Örorkulífeyrir.....	2,6%	2,9%	2,9%	3,0%	3,3%
Makalífeyrir.....	15,3%	16,0%	16,4%	17,1%	17,6%
Barnalífeyrir.....	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Aðrar kennitölur					
Lífeyrisbyrði.....	196,7%	207,1%	206,1%	196,6%	187,7%
Skrifst. og stjórnunarkostnaður í % af iðgjöldum.....	2,4%	2,8%	3,1%	3,4%	3,3%
Hreinar fjárfestingartekjur í % af meðalstöðu eigna.....	0,8%	7,2%	11,5%	10,6%	14,5%
Skrifst. og stjórnunarkostn. í % af meðalstöðu eigna.....	0,21%	0,20%	0,20%	0,22%	0,21%

* Kennitölur vegna árána 2014 og fyrr byggja á útreikningi samkvæmt eldri reglum um ársreikninga lífeyrissjóða nr. 55/2000.

** Stöðugildi LSR á árinu 2016 voru 49,3 talsins, þar af var hlutdeild B-deildar 26,3 stöðugildi og A-deildar 23.

Viðauki I

Deildaskipt yfirlit LSR

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris árið 2016

	2016	2016	2016	2016	2015
	A-deild	B-deild	Séreign	LSR	LSR
Iðgjöld					
Iðgjöld sjóðfélaga	6.404.932	542.032	842.178	7.789.142	7.088.583
Iðgjöld launagreiðenda	18.413.017	1.605.280	492.307	20.510.604	18.645.916
Réttindaflutningur og endurgreiðslur	(3.402)	(406)	20.671	16.863	52.329
Lífeyrishækkunar	0	14.985.677	0	14.985.677	12.001.539
Greiðslur vegna lífeyrisauka og skuldbindinga	117.230.000	0	0	117.230.000	0
Framlag ríkisins til jöfnunar örorkubyrði	200.495	109.511	0	310.007	264.596
Uppgjör og innborganir vegna skuldbindinga	0	2.207.829	0	2.207.829	1.453.732
Séreignariðgjöld ráðstafað inn á fasteignalán	0	0	(484.009)	(484.009)	(553.814)
	<u>142.245.042</u>	<u>19.449.923</u>	<u>871.146</u>	<u>162.566.112</u>	<u>38.952.882</u>
Lífeyrir					
Heildarfjárhæð lífeyris	4.891.954	38.238.582	397.965	43.528.500	37.310.248
Beinn kostnaður vegna örorkulífeyris	171.134	26.785	0	197.919	221.273
	<u>5.063.088</u>	<u>38.265.367</u>	<u>397.965</u>	<u>43.726.419</u>	<u>37.531.521</u>
Hreinar fjárfestingartekjur					
Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	(5.705.509)	(7.327.017)	(94.131)	(13.126.657)	27.916.379
Hreinar tekjur af skuldabréfum	15.781.425	5.838.600	21.210	21.641.234	21.081.281
Vaxtatekjur af bundnum bankainistæðum	0	0	241.875	241.875	220.662
Vaxtatekjur af handbæru fé	692.438	(26.762)	10.810	676.486	1.032.002
Vaxtatekjur af iðgjöldum og öðrum kröfum	4.975	45.368	0	50.343	25.330
Fjárfestingargjöld	(176.280)	(128.309)	(2.563)	(307.152)	(418.651)
	<u>10.597.048</u>	<u>(1.598.120)</u>	<u>177.201</u>	<u>9.176.129</u>	<u>49.857.003</u>
Rekstrarkostnaður					
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	410.659	463.433	9.660	883.753	791.516
Önnur gjöld	762	10.220	0	10.981	0
	<u>411.421</u>	<u>473.653</u>	<u>9.660</u>	<u>894.734</u>	<u>791.516</u>
Breyting á hreinni eign til greiðslu lífeyris	147.367.581	(20.887.216)	640.722	127.121.088	50.486.848
Hrein eign frá fyrra ári	<u>350.355.119</u>	<u>229.582.048</u>	<u>13.355.680</u>	<u>593.292.847</u>	<u>542.805.999</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris í árslok	<u>497.722.700</u>	<u>208.694.832</u>	<u>13.996.403</u>	<u>720.413.935</u>	<u>593.292.847</u>

Efnahagsreikningur 31. desember 2016

	2016 A-deild	2016 B-deild	2016 Séreign	31.12.16 LSR	31.12.15 LSR
Eignir					
Fjárfestingar					
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	156.082.374	105.401.729	7.087.450	268.571.553	266.125.415
Skuldabréf	304.315.664	95.672.037	370.507	400.358.207	291.964.234
Bundnar bankainnstæður	0	0	6.180.912	6.180.912	5.622.286
Aðrar fjárfestingar	94.621	57.097	0	151.718	118.327
	<u>460.492.659</u>	<u>201.130.863</u>	<u>13.638.868</u>	<u>675.262.391</u>	<u>563.830.263</u>
Kröfur					
Kröfur á launagreiðendur	1.805.878	1.950.315	43	3.756.236	2.942.126
Aðrar kröfur	2.408.952	1.615	14.139	2.424.705	28.130
	<u>4.214.830</u>	<u>1.951.929</u>	<u>14.182</u>	<u>6.180.942</u>	<u>2.970.256</u>
Ýmsar eignir					
Varanlegir rekstrarfjármunir	455.266	18.347	0	473.613	488.790
Handbært fé	32.807.293	7.526.547	355.392	40.689.232	27.897.329
Eignir samtals	<u>497.970.048</u>	<u>210.627.687</u>	<u>14.008.443</u>	<u>722.606.178</u>	<u>595.186.637</u>
Skuldir					
Áfallin lífeyrisskuldbinding	69.485	133.170	0	202.655	167.011
Aðrar skuldir	177.864	1.799.685	12.040	1.989.588	1.726.779
Skuldir samtals	<u>247.348</u>	<u>1.932.855</u>	<u>12.040</u>	<u>2.192.243</u>	<u>1.893.790</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris í árslok	<u>497.722.700</u>	<u>208.694.832</u>	<u>13.996.403</u>	<u>720.413.935</u>	<u>593.292.847</u>
Eignir utan efnahagsreiknings					
Krafa á launagr. skv. 33. gr. laga nr. 1/1997		382.841.994		382.841.994	343.034.541

Sjóðstreymi árið 2016

	2016	2016	2016	2016	2015
Inngreiðslur	A-deild	B-deild	Séreign	LSR	LSR
Iðgjöld	24.978.685	18.670.139	873.627	44.522.451	38.036.203
Greiðslur vegna lífeyrisauka og skuldbindinga	24.010.885	0	0	24.010.885	0
Innborgaðar vaxtatekjur af handbæru fé og kröfum	776.652	318.420	20.907	1.115.979	980.761
Aðrar inngreiðslur	103.052	36.719	0	139.770	130.654
	<u>49.869.274</u>	<u>19.025.278</u>	<u>894.533</u>	<u>69.789.085</u>	<u>39.147.619</u>
Útgreiðslur					
Lífeyrir	5.035.131	37.975.498	402.229	43.412.858	37.237.466
Rekstrarkostnaður	432.960	491.850	10.309	935.119	756.204
Fjárfesting í rekstrarfjármunum	1.864	1.864	0	3.727	5.372
Aðrar útgreiðslur	185.283	136.520	2.563	324.365	435.338
	<u>5.655.238</u>	<u>38.605.731</u>	<u>415.101</u>	<u>44.676.071</u>	<u>38.434.381</u>
Nýtt ráðstöfunarfé til fjárfestinga	<u>44.214.036</u>	<u>(19.580.453)</u>	<u>479.432</u>	<u>25.113.015</u>	<u>713.238</u>
Fjárfestingarhreyfingar					
Innborgaðar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	1.667.733	630.843	28.570	2.327.146	2.500.453
Keyptir eignarhlutir í félögum og sjóðum	(33.763.352)	(8.758.235)	(1.735.036)	(44.256.623)	(24.946.975)
Seldir eignarhlutir í félögum og sjóðum	12.433.889	12.055.228	1.459.328	25.948.445	20.079.764
Afborganir höfuðstóls og vaxta skuldabréfa	17.824.398	13.304.542	13.113	31.142.053	31.774.954
Keypt skuldabréf	(44.021.776)	(4.916.625)	0	(48.938.401)	(30.058.291)
Seld skuldabréf	17.797.172	4.391.637	0	22.188.810	9.164.877
Uppgjör afleiðusamninga	0	0	0	0	(638.062)
Ný bundin innlán	0	0	(310.000)	(310.000)	(355.090)
Yfirteknar fullnustueignir	(78.715)	(178.188)	0	(256.902)	(133.071)
Seldar fullnustueignir	37.126	187.670	0	224.797	207.692
Innborgaðar tekjur vegna fullnustueigna	2.880	2.405	0	5.285	2.116
Gjöld vegna fullnustueigna	(2.141)	(4.430)	0	(6.571)	(7.448)
	<u>(28.102.786)</u>	<u>16.714.850</u>	<u>(544.025)</u>	<u>(11.931.962)</u>	<u>7.590.920</u>
Hækkun/(lækkun) á handbæru fé	16.111.250	(2.865.604)	(64.593)	13.181.053	8.309.863
Gengismunur af handbæru fé	(79.239)	(299.814)	(10.096)	(389.150)	64.399
Handbært fé í upphafi árs	<u>16.775.283</u>	<u>10.691.965</u>	<u>430.081</u>	<u>27.897.329</u>	<u>19.523.068</u>
Handbært fé í lok árs	<u>32.807.293</u>	<u>7.526.547</u>	<u>355.392</u>	<u>40.689.232</u>	<u>27.897.329</u>

Kennitölur LSR

Fimm ára yfirlit	2016	2015	2014*	2013	2012
Ávöxtun					
Nafnávöxtun.....	3,04%	8,74%	10,12%	10,47%	14,18%
Raunávöxtun.....	0,93%	6,61%	8,99%	6,57%	9,24%
Hrein raunávöxtun.....	0,79%	6,46%	8,91%	6,49%	9,15%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára.....	6,32%	6,53%	5,66%	4,46%	(2,70%)
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 10 ára.....	0,74%	1,71%	2,41%	2,45%	2,84%
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga					
Skráðir eignarhlutir í félögum og sjóðum.....	34,6%	41,3%	38,9%	36,5%	31,2%
Skráð skuldabréf.....	37,6%	40,2%	38,6%	40,6%	44,2%
Óskráðir eignarhlutir í félögum og sjóðum.....	3,8%	4,7%	6,0%	5,4%	5,7%
Óskráð skuldabréf.....	23,0%	12,8%	15,5%	16,4%	17,9%
Bankainnistæður, bundnar.....	0,9%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%
Aðrar fjárfestingar.....	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum					
Eignir í íslenskum krónum.....	75,0%	69,0%	67,5%	68,8%	68,7%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum.....	25,0%	31,0%	32,5%	31,2%	31,3%
Fjöldi					
Fjöldi virkra sjóðfélaga.....	30.324	30.080	29.569	29.491	27.000
Fjöldi lífeyrisþega.....	19.626	18.175	16.880	15.882	14.974
Fjöldi sjóðfélaga í árslok **.....	104.798	102.844	101.400	98.256	96.917
Stöðugildi.....	48,0	45,4	45,3	44,3	40,5
Fjárhæðir á föstu verðlagi (í milljónum króna)					
Iðgjöld.....	164.006	40.029	36.323	34.595	33.824
Lífeyrir.....	44.106	38.568	34.471	31.580	29.984
Hreinar fjárfestingartekjur.....	19.601	48.130	51.594	49.424	60.430
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður.....	891	835	804	825	780
Breyting á hreinni eign.....	138.599	48.786	52.669	51.644	63.494
Hlutfallsleg skipting lífeyris					
Ellilífeyrir.....	79,6%	77,9%	77,2%	76,8%	75,6%
Örorkulífeyrir.....	6,3%	7,3%	6,9%	6,5%	6,5%
Makalífeyrir.....	13,8%	14,3%	14,8%	15,7%	16,1%
Barnalífeyrir.....	0,3%	0,4%	0,4%	0,3%	0,4%
Aðrar útgreiðslur.....	0,0%	0,1%	0,7%	0,6%	1,4%
Aðrar kennitölur					
Lífeyrisbyrði.....	26,9%	96,4%	94,9%	91,3%	88,6%
Skrifst. og stjórnunarkostnaður í % af iðgjöldum.....	0,5%	2,1%	2,2%	2,4%	2,3%
Hreinar fjárfestingartekjur í % af meðalstöðu eigna.....	3,0%	8,4%	9,7%	10,0%	13,3%
Skrifst. og stjórnunarkostn. í % af meðalstöðu eigna.....	0,14%	0,15%	0,15%	0,17%	0,17%

* Kennitölur vegna árána 2014 og fyrr byggja á útreikningi samkvæmt eldri reglum um ársreikninga lífeyrissjóða nr. 55/2000.

** Fjöldi sjóðfélaga í árslok er samanlagður fjöldi allra deilda LSR. Það hefur þau áhrif að einhverjir sjóðfélagar eru taldir oft en einu sinni.